

TURYSTYKA W WARSZAWIE

RAPORT 2020

1 | Wybrane informacje społeczno-gospodarcze

str. 8

2 | Dostępność komunikacyjna i baza noclegowa

str. 14

3 | Baza gastronomiczna i atrakcje turystyczne

str. 26

4 | Ruch turystyczny

str. 34

5 | Wydatki turystów i wpływ turystyki na gospodarkę miasta

str. 38

6 | Przemysł spotkań

str. 42

7 | Wizerunek

str. 46

Słowo wstępne

Rok 2020 był inny niż wszystkie... Pandemia COVID-19 sprawiła, że cały świat stanął w miejscu. Ograniczenia w podróżowaniu, zamknięte hotele i restauracje, odwołane konferencje i wycieczki. Bez wątpienia turystyka była jedną z branż najbardziej dotkniętych przez kryzys. Warszawa - zazwyczaj pełna gości z Polski i z zagranicy - przez długie miesiące świeciła pustkami. Jak w tych okolicznościach podsumować miniony rok?

Liczby mówią same za siebie: w porównaniu z rokiem 2019 ruch turystyczny w Warszawie skurczył się o dwie trzecie, a wpływ turystyki na gospodarkę Warszawy zmalał o jedną trzecią.

Jednak wcale nie oznacza to, że rok 2020 był dla branży zupełnie stracony. Mimo trudności, w stolicy otwierały się nowe hotele, zachwycające wystrojem i poziomem usług. Przybyło ciekawych atrakcji, także tych położonych poza centrum oraz w okolicach Warszawy. Z roku na rok miasto staje się coraz bardziej różnorodne, także w zakresie oferty gastronomicznej - chyba nie ma już regionu świata, którego kuchni nie dałoby się u nas spróbować. Zarówno największe atrakcje, jak i te ukryte w mniej oczywistych rejonach miasta, są dostępne na wyciągnięcie ręki dzięki rozbudowanej i wygodnej sieci transportowej.

Samorząd Warszawy docenia rolę turystyki w rozwoju miasta i daje temu wymierny wyraz, zwiększając nakłady inwestycyjne. Tak, mimo trudnej pandemicznej rzeczywistości, było również w 2020 roku. Rozpoczęła się transformacja ścisłego centrum stolicy w miejsce bardziej przyjazne mieszkańcom i turystom, ruszyła budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej.

Minione kilkanaście miesięcy było dla osób związanych z szeroko pojętą branżą turystyczną wyjątkowo trudną próbą. Teraz czas odbudować to, co utraciliśmy. Warszawiacy już nieraz pokazywali przecież, że jak mało kto potrafią wychodzić z kryzysów silniejsi.

Szacunkowa liczba przyjazdów turystów do Warszawy

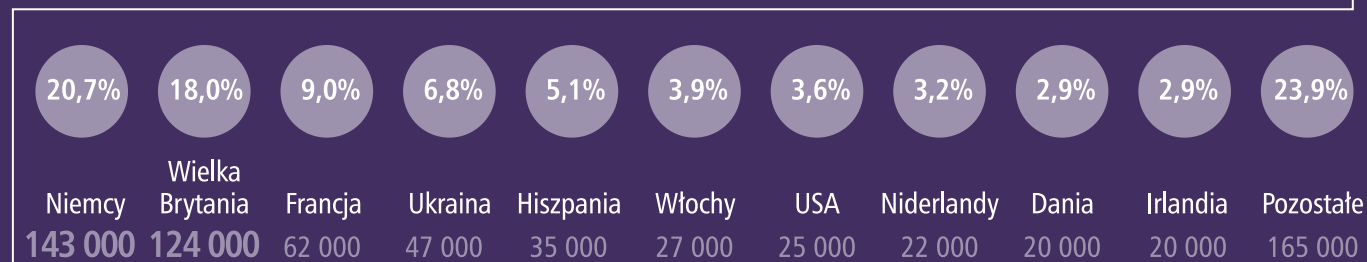
3,3 mln
turyści łącznie
↓ 67% w stosunku
do 2019 r.

2,6 mln
turyści krajowi
↓ 64% w stosunku
do 2019 r.

0,7 mln
turyści zagraniczni
↓ 75% w stosunku
do 2019 r.

Baza noclegowa i jej wykorzystanie

638
obiektów
noclegowych
w tym 111 hoteli

50 900
miejsc noclegowych
w tym niemal
35 000 w hotelach

1,3 mln
turyستów skorzystało
z obiektów noclegowych
w tym 327 551
turyستów zagranicznych

↓ **65,3%**
w stosunku do 2019 r.

↓ **75,9%**
w stosunku do 2019 r.

2,3 mln
noclegów udzielono
turyستom w obiektach
noclegowych

↓ **64,3%**
w stosunku do 2019 r.

24,7%
wykorzystanie pokoi
w hotelach

↓ **45,6 p.p.**
w stosunku do 2019 r.

Szacunkowe wydatki turystów w Warszawie

5,76 mld PLN
turyści łącznie

2,71 mld PLN
turyści krajowi

3,05 mld PLN
turyści zagraniczni

TOP3 kategorii zakupowych, na które turyści wydali najwięcej

1,6 mld PLN
handel detaliczny

0,8 mld PLN
gastronomia

0,6 mld PLN
moda

Wpływ turystyki na gospodarkę Warszawy

12,9 mld PLN
szacunkowy wkład
gospodarki turystycznej
w PKB Warszawy

↓ **36%**
w stosunku
do 2019 r.

64% mieszkańców uważa, że Warszawa
nie jest zatłoczona przez turystów

67% warszawiaków uważa, że ich codzienne
życie nie jest zakłócanie przez turystów

87 703 osoby
szacunkowe zatrudnienie
w branżach turystycznych

↓ **1,8%**
w stosunku
do 2019 r.

43 731 osób
skorzystało z punktów
Warszawskiej Informacji Turystycznej

Atrakcyjność turystyczna Warszawy

Najpopularniejsze główne cele wizyt

turyści krajowi | turyści zagraniczni

zwiedzanie zabytków

26% | 26%

odwiedzenie krewnych
lub znajomych

19% | 11%

sprawy służbowe /
interesy

17% | 10%

wypoczynek

13% | 27%

8,5 średnia ocena
atrakcyjności turystycznej

9,2 średnia skłonność
do ponownego przyjazdu

9,0 średnia skłonność
do zarekomendowania
przyjazdu rodzinie/znajomym

w skali od 1 do 10

Największe atrakcje Warszawy według turystów

turyści krajowi

Stare Miasto 37%

Łazienki Królewskie 24%

Pałac Kultury i Nauki 20%

Centrum Nauki Kopernik 14%

Muzeum Powstania
Warszawskiego 14%

turyści zagraniczni

51% Stare Miasto

23% Muzeum Historii
Żydów Polskich POLIN

18% Zamek Królewski

17% Pałac Kultury i Nauki

16% Łazienki Królewskie

1 | Wybrane informacje społeczno-gospodarcze

Podstawowe dane demograficzne i gospodarcze o Warszawie

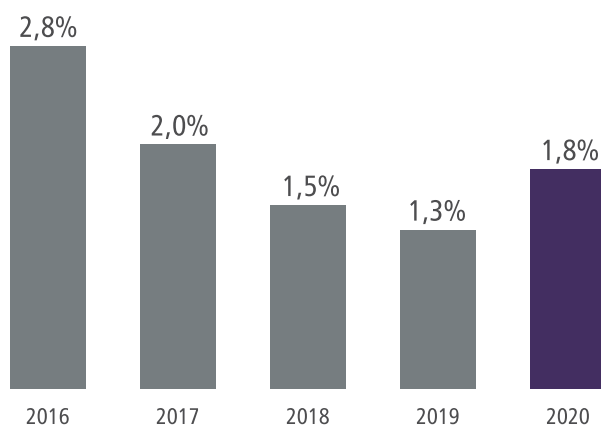
1 794 166 osób

ludność w końcu grudnia 2020 roku¹

warszawiacy stanowili 33% mieszkańców województwa mazowieckiego

największy wzrost liczby ludności w stosunku do 2019 roku odnotowano w dzielnicach: Wilanów (↑ 3,1%), Białotłęka (↑ 2,5%) i Ursus (↑ 1,8%)

Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu grudnia w latach 2016-2020^{2, 3, 4}

Komentarz: Na wzrost stopy bezrobocia rejestrowanego w porównaniu z analogicznym okresem 2019 roku miały m.in. wpływ obostrzenia związane z pandemią COVID-19. Przedsiębiorcy z wielu branż byli zmuszeni do czasowego ograniczenia bądź zaprzestania działalności, co przełożyło się na konieczność redukcji zatrudnienia.

63% mieszkańców w 2019 roku uważało, że **w Warszawie łatwo można znaleźć dobrą pracę**. Najbardziej optymistyczni w Unii Europejskiej byli pod tym względem mieszkańcy stolicy Czech – 81% z nich uważało, że w Pradze nietrudno o dobre zatrudnienie.⁵

77% warszawskich przedsiębiorców w 2020 roku wyraziło zdanie, że stolica jest miejscem, do którego łatwo jest **przyciągnąć wysoko wykwalifikowanych i kreatywnych pracowników** z kraju, a 36% uważało, że Warszawa jest atrakcyjna dla pracowników zagranicznych.⁶

Ponad 100 tys. **obywateli państw Unii Europejskiej** pracowało w 2020 roku w Warszawie.⁷

6 718,34 PLN

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń-grudzień 2020 roku^{2, 4, 8}

↑ 21,3%

w stosunku do 2016 r.

przeciętne wynagrodzenie brutto w Warszawie było o 371,33 PLN wyższe niż w województwie mazowieckim i aż o 1 306,89 PLN wyższe niż w Polsce

najwyższe wynagrodzenie brutto pobierali pracownicy zatrudnieni w sekcji informacja i komunikacja (9 940,22 PLN), a najniższe w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (4 444,80 PLN)

1 087 300 osób

przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń-grudzień 2020 roku^{2, 4}

↑ 9,6%

w stosunku do 2016 r.

zatrudnieni w Warszawie stanowili 71% ogółu pracujących w województwie mazowieckim

największy spadek zatrudnienia w stosunku do analogicznego okresu 2019 roku odnotowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (↓ 5,8%)

475 287

liczba podmiotów gospodarki narodowej z siedzibą w Warszawie w rejestrze REGON w końcu grudnia 2020 roku^{2, 4}

↑ 13,3%

w stosunku do 2016 r.

dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (55,2%)

najwięcej podmiotów zarejestrowanych było w dzielnicach: Śródmieście, Mokotów, Wola i Praga-Południe

1 020 **podmiotów badawczych i rozwojowych** funkcjonowało w Warszawie w końcu grudnia 2019 roku a nakłady na tę działalność wyniosły ponad 9,5 mld PLN.⁹

27% kapitału zakładowego warszawskich spółek stanowiło w końcu grudnia 2019 roku **własność obcokrajowców**.⁹

73% warszawskich przedsiębiorców w 2020 roku dobrze oceniło **warunki do rozwoju** ich firm w Warszawie.⁶

Agencja Fitch Ratings potwierdziła w 2020 roku międzynarodowy długoterminowy rating Warszawy na poziomie **"A-" z perspektywą stabilną**.¹⁰

fDi European Cities and Regions of the Future 2020/21¹¹

Ranking europejskich lokalizacji najbardziej atrakcyjnych dla przyszłych inwestycji zagranicznych

6. miejsce

w zestawieniu „European Cities of the Future 2020/21” („Europejskie Miasta Przyszłości 2020/21”)

2. miejsce

w kategorii „business friendliness” („przyjazność dla biznesu”)

8. miejsce

w kategorii „economic potential” („potencjał ekonomiczny”)

10. miejsce

w kategorii „cost effectiveness” („efektywność kosztowa”)

1. miejsce

w zestawieniu „Eastern European Cities of the Future 2020/21” („Wschodnioeuropejskie Miasta Przyszłości 2020/21”)

The Global Financial Centres Index 28¹²

Ranking światowych centrów finansowych 2020 roku

57. miejsce

1. miejsce

wśród miast Europy Wschodniej i Azji Środkowej

Tholons Global Innovation Index™ 2020¹³

Światowy ranking najlepszych lokalizacji dla centrów usług biznesowych

37. miejsce

w zestawieniu miast

„Tholons Global Innovation City Index”

Kearney 2020 Global Cities Index¹⁴

Światowy ranking miast globalnych

61. miejsce

Rynek biurowy i handlowy Warszawy

5,91 mln m²

zasoby nowoczesnej powierzchni biurowej na koniec 2020 roku. To ponad 50% podaży na 9 głównych rynkach biurowych w Polsce^{15, 17}

314 000 m²

powierzchnia biurowa oddana do użytku w 2020 roku (skupiona w 15 budynkach biurowych). Najważniejsze otwarcia 2020 roku to: biurowiec Mennica Legacy Tower (47 900 m²), kompleks The Warsaw Hub (88 900 m²) oraz budynki Varso 1 i 2 (46 600 m²)¹⁶

559 100 m²

powierzchnia biurowa w budowie w 2020 roku¹⁶

Ponad 1,7 mln m² wyniosły **zasoby powierzchni centrów handlowych** w aglomeracji warszawskiej w 2020 roku. Ze względu na pandemię większą popularnością wśród inwestorów cieszyły się parki handlowe i mniejsze centra o profilu zakupów codziennych.¹⁸

Trendem zyskującym na znaczeniu są **inwestycje w obiekty typu mixed-use** – w 2020 roku w Warszawie oddano do użytku Elektrownię Powiśle oraz kolejny etap Browarów Warszawskich, a w budowie znajduje się Fabryka Norblina.¹⁸

96%

turystów w 2020 roku dobrze oceniło ofertę sklepów i centrów handlowych^{*19}

*osoby, które skorzystały z tego rodzaju usługi

Jakość życia w Warszawie

93% | mieszkańców w 2020 roku miało pozytywne odczucia związane z Warszawą, jako miejscem do życia^{20, 21}
↑ **3 p.p.** w stosunku do 2016 r.

82% | mieszkańców w 2020 roku, mając możliwość wyboru miejsca zamieszkania, wolaloby mieszkać w Warszawie^{21, 22}
↓ **7 p.p.** w stosunku do 2019 r.

7% | wolaloby mieszkać na wsi w pobliżu Warszawy^{21, 22}
↑ **3 p.p.** w stosunku do 2019 r.

5% | wolaloby mieszkać w małym mieście w pobliżu Warszawy^{21, 22}
↑ **3 p.p.** w stosunku do 2019 r.

Komentarz: Na taką zmianę rozkładu odpowiedzi w stosunku do 2019 roku miała wpływ m.in. pandemia COVID-19. Duże, gęsto zaludnione miasto, jakim jest Warszawa, może być postrzegane jako mniej atrakcyjne do życia.

92% | mieszkańców w 2020 roku dobrze oceniło bezpieczeństwo w mieście^{20, 21}
↑ **7 p.p.** w stosunku do 2016 r.

92% | mieszkańców w 2020 roku dobrze oceniło porządek i czystość w mieście^{20, 21}
↑ **8 p.p.** w stosunku do 2016 r.

W roku akademickim 2019/2020 na 68 warszawskich uczelniach studiowało niemal **225 tys. studentów**.⁹

Warszawa zajęła 12. miejsce na świecie pod względem **znajomości języka angielskiego** wśród mieszkańców miast. Stolica osiągnęła „bardzo wysoki” poziom biegłości językowej w zestawieniu EF English Proficiency Index 2020.²³

Warszawa znalazła się na 12. miejscu na świecie pod względem **najniższych kosztów życia** według raportu Mapping the World's Prices 2019.²⁴

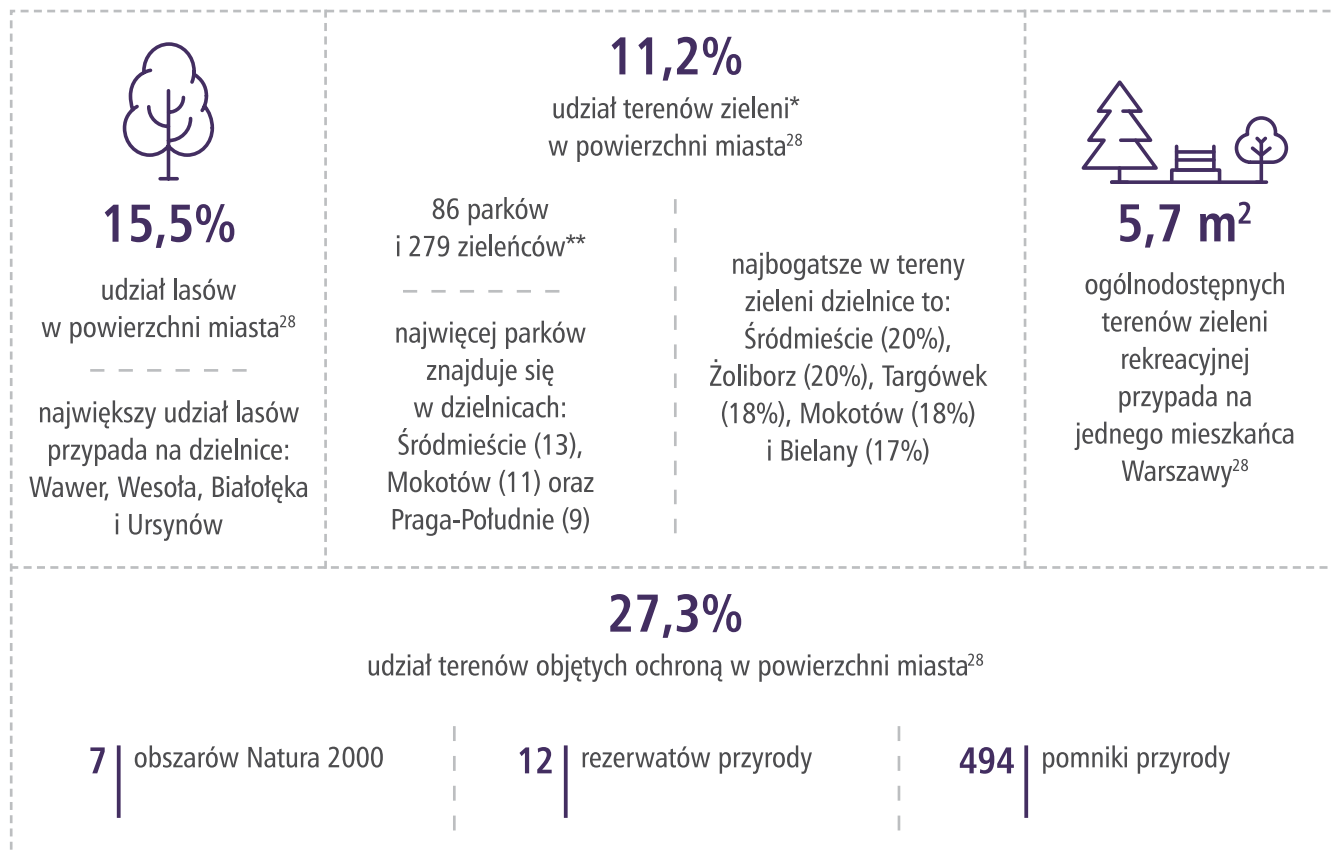

Warszawa zajęła 71. miejsce w rankingu Resonance World's Best Cities 2021 – zestawieniu światowych **metropolii najlepszych do życia, pracy, inwestowania i odwiedzenia**. Stolica została wysoko oceniona w kategorii „bezpieczeństwo” (21) oraz „produkt” (42), na który składa się m.in. liczba polecanych przez mieszkańców i turystów atrakcji turystycznych, muzeów oraz instytucji kultury.²⁵

Stolica uplasowała się na 54. miejscu w rankingu IESE Cities in Motion Index 2020 – zestawieniu **najbardziej inteligentnych miast świata** (tzw. *smart cities*). Warszawa, czyli drugie – po czeskiej Pradze – „najmądrzejsze” miasto Europy Wschodniej, zajęła także wysokie 8. miejsce w kategorii „zarządzanie miastem” oraz 14. miejsce w kategorii „planowanie urbanistyczne”.^{26, 27}

Zielona Warszawa

*parki, zieleńce, ogrody działkowe, ogrody dydaktyczne oraz zieleń towarzysząca różnym obiektom, a także tereny zieleni nieurządzonej z dominacją zadrzewień (niebędących lasami)

**tereny zieleni na których m.st. Warszawa ma kompetencje w zakresie utrzymania zieleni

W Warszawie w 2020 roku posadzono blisko 4 000 drzew, nasadzono krzewy na ponad 42 000 m² oraz zasiano ponad 82 000 m² łąk kwietnych na **terenach zielonych zarządzanych przez miasto**. W ramach wprowadzania lub utrzymania zalesień zasadzono ponad 202 000 drzew i krzewów rodzimych gatunków.^{29, 30}

Niemal 50% projektów wybranych do realizacji w 2020 roku w ramach budżetu obywatelskiego – inicjatywy umożliwiającej zgłaszanie przez mieszkańców pomysłów na projekty, które są następnie realizowane z budżetu miasta – to **projekty z zakresu ochrony środowiska**.^{28, 31}

Położony na terenach pofabrycznych **EKOpark w Ursusie** otrzymał w 2020 roku Nagrodę Architektoniczną Prezydenta m.st. Warszawy w kategorii „projektowanie przestrzeni publicznych” za rozwiązania proekologiczne. Odwiedzający mogą m.in. skorzystać z wykonanego z naturalnych materiałów placu zabaw, siłowni plenerowej i ścieżki edukacyjno-przyrodniczej. Zasadzono tu także przyjazne owadom łąki kwietne.^{32, 33}

92%

mieszkańców w 2020 roku dobrze oceniło
stan zieleni w mieście^{20, 21}

↑ **5 p.p.** w stosunku do 2016 r.

Transformacja centrum miasta

2020 rok – z inicjatywy Prezydenta m.st. Warszawy – to początek transformacji ścisłego centrum stolicy w miejsce bardziej przyjazne dla mieszkańców i turystów.

Założenia dla Nowego Centrum Warszawy³⁴

- zaprojektowanie atrakcyjnych, funkcjonalnych i zielonych przestrzeni publicznych
- zastosowanie proekologicznych rozwiązań w projektowaniu przestrzeni publicznych
- ożywienie ulic i placów, które staną się przyjaznymi miejscami spędzania czasu wolnego
- zapewnienie wygody poruszania się pieszym, rowerzystom i użytkownikom komunikacji publicznej

Wybrane inwestycje w ramach Nowego Centrum Warszawy³⁵⁻³⁸

- budowa tzw. placu Centralnego wraz z Muzeum Sztuki Nowoczesnej na przedpolu Pałacu Kultury i Nauki – nowego zielonego miejsca spotkań z atrakcyjnym programem kulturalnym
- przebudowa zdominowanego przez ruch samochodowy tzw. placu Pięciu Rogów, który stanie się miejscem przyjaznym dla pieszych i nową wizytówką stolicy
- rewitalizacja chętnie odwiedzanej przez mieszkańców i turystów Hali Gwardii, która odzyska swój unikatowy, handlowo-usługowy klimat
- ożywienie parku Świętokrzyskiego, w którym stanie odtworzony – pod okiem Stołecznego Konserwatora Zabytków – modernistyczny pawilon Nowa Emilia z miejską oranżerią i przestrzenią konferencyjno-wystawienniczą

Nastawienie warszawiaków do rozwoju turystyki w 2019 roku³⁹

75%

mieszkańców uważa, że rozwój turystyki w Warszawie pozytywnie wpływa na ich życie

64%

mieszkańców uważa, że Warszawa nie jest zatłoczona przez turystów

67%

warszawiaków uważa, że ich codzienne życie nie jest zakłócanie przez turystów

52%

warszawiaków, w których najbliższej okolicy wynajmuje się mieszkania lub domy turystom, odczuwa na co dzień pozytywne skutki tego zjawiska; dla 48% ma ono obojętny wpływ

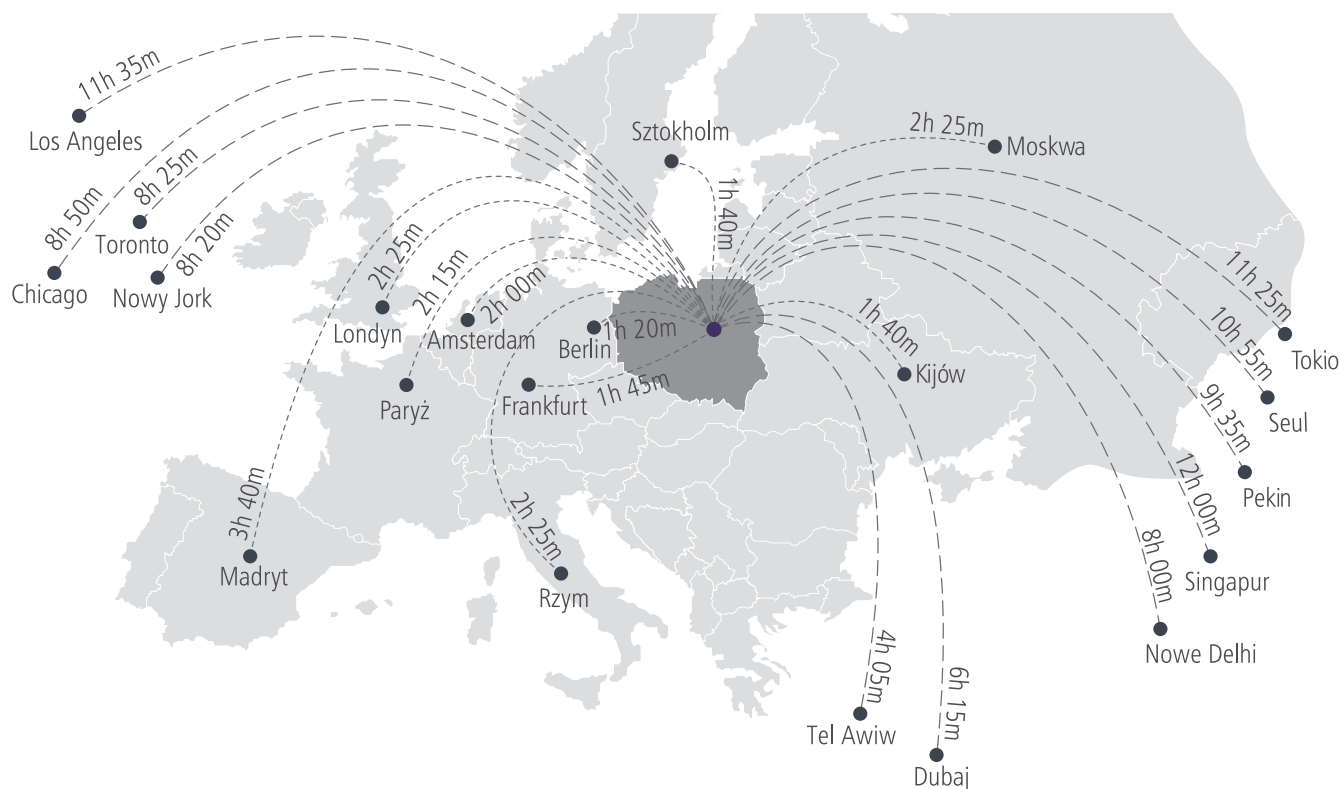

2 Dostępność komunikacyjna i baza noclegowa

Dostępność komunikacyjna

Dostępność lotnicza

Przybliżony czas bezpośredniego przelotu do Warszawy z wybranych miast^{1, 2, 3}

Lotnisko Chopina – podstawowe dane i informacje za 2020 rok

5,5 mln

obsłużeni pasażerowie⁴

67 649

wykonane operacje lotnicze⁴

208

kierunki lotnicze⁴

38%

udział w rynku lotniczym w Polsce⁵

Lotnisko Chopina

ok. 10 km

centrum Warszawy

30 minut
autobus⁶

25 minut
Szybka Kolej Miejska⁶

20 minut
samochód/taksówka⁶

Jedynie 4,9 mln pasażerów zostało w 2020 roku obsługanych przez Lotnisko Chopina **w ruchu międzynarodowym** (spadek o 71,5% w stosunku do 2019 roku). Udział **podróży krajowych** wyniósł 11,2%, co dało 0,6 mln pasażerów (spadek o 65,2% w stosunku do 2019 roku). Zdecydowaną większość podróżnych stanowili **uczestnicy ruchu rozkładowego** (68,3%), a niemal 3/4 wszystkich operacji lotniczych wykonano **w strefie Schengen**.⁷

Lotnisko Chopina w 2020 roku znalazło się w ekskluzywnym gronie 30 portów lotniczych w Europie, w których wdrożono **zaawansowany system A-CDM** (*Airport Collaborative Decision Making*). Umożliwia on optymalizację działań podmiotów współpracujących na terenie lotniska, co przekłada się na efektywniejsze zarządzanie czasem obsługi samolotów oraz lepsze wykorzystanie przepustowości lotniska i europejskiej przestrzeni powietrznej.⁸

Lotnisko Warszawa/Modlin – podstawowe dane i informacje za 2020 rok

0,9 mln

obsłużeni pasażerowie⁹

9 784

wykonane operacje
lotnicze⁹

48

kierunki lotnicze⁹

6%

udział w rynku
lotniczym w Polsce⁵

Lotnisko
Warszawa/Modlin

ok. 40 km

centrum
Warszawy

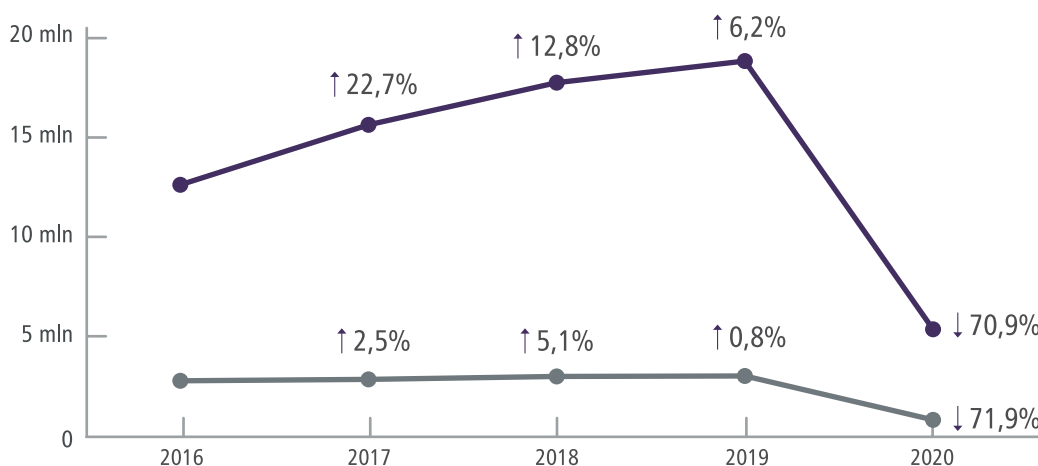

55 minut
autobus¹⁰

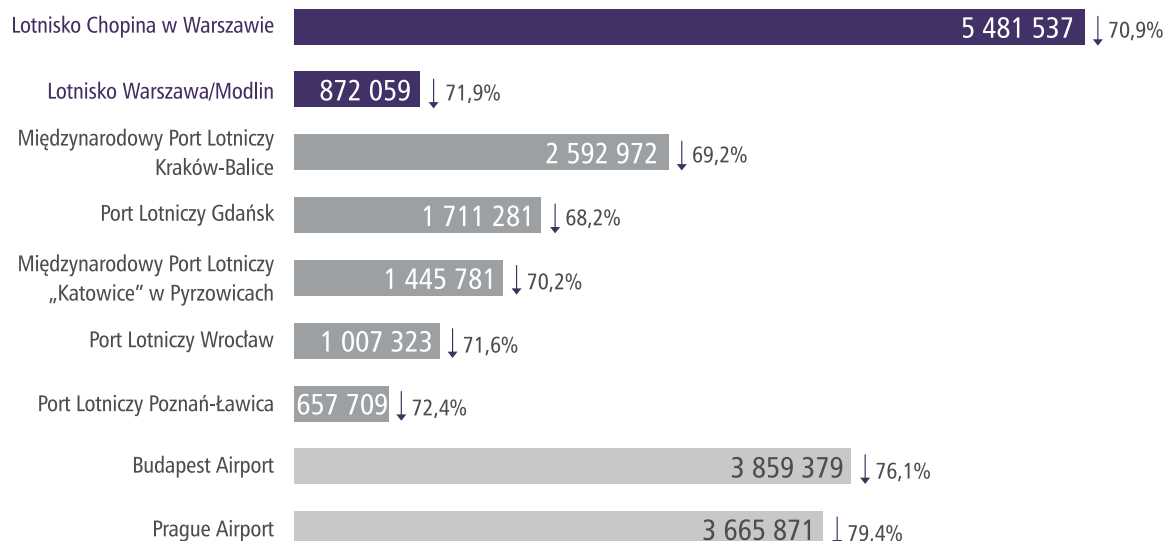
45 minut
samochód/taksówka⁶

Lotnisko Chopina i Lotnisko Warszawa/Modlin – obsłużeni pasażerowie w latach 2016-2020 (liczba i zmiana rok do roku)^{4, 9, 11, 12, 13}

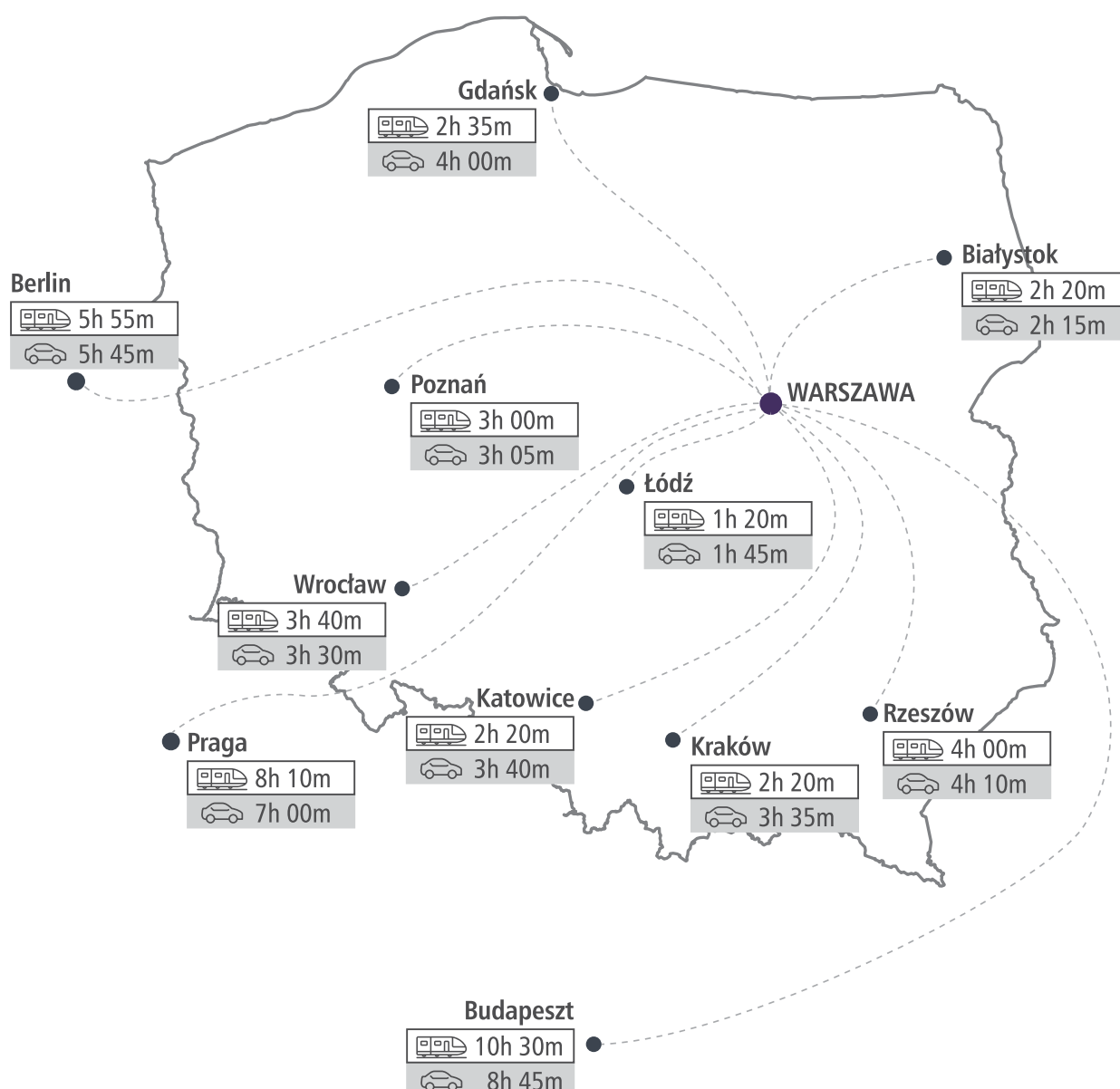
● Lotnisko Chopina ● Lotnisko Warszawa/Modlin

Lotnisko Chopina i Lotnisko Warszawa/Modlin na tle wybranych lotnisk – obsłużeni pasażerowie w 2020 roku (liczba i zmiana w stosunku do 2019 r.)¹⁴

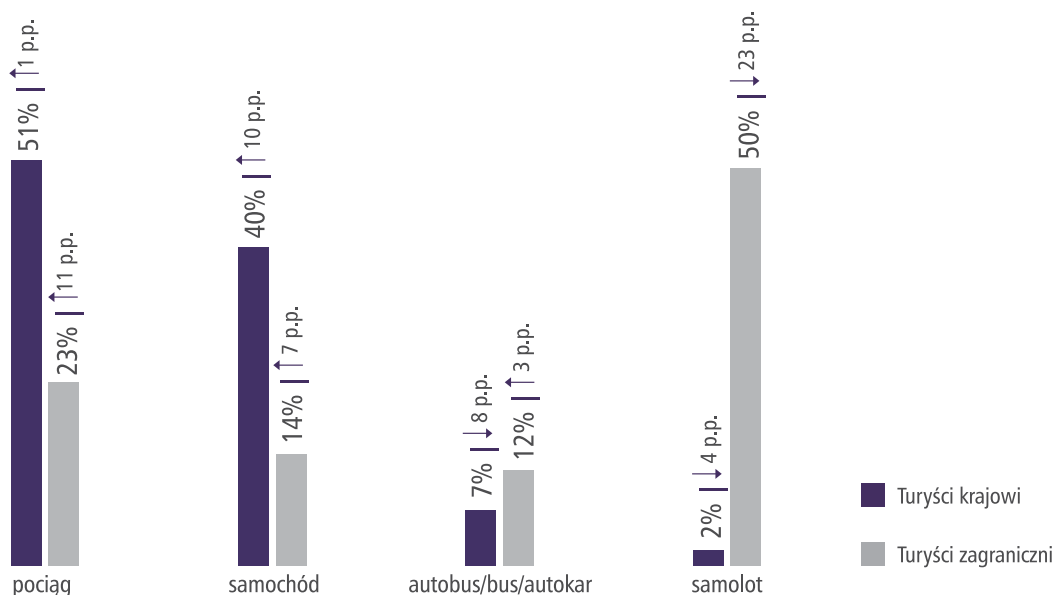
Dostępność kolejowa i drogowa

Przybliżony czas dojazdu do Warszawy z wybranych miast^{6, 15}

Środki transportu turystów do Warszawy w 2020 roku

Środki transportu wykorzystywane w podróży bezpośredniej do Warszawy (udział procentowy i zmiana w stosunku do 2019 r.)*^{16, 17}

*zmiana w stosunku do analogicznego okresu w 2019 roku (badanie zostało wykonane w 2020 r. w miesiącach wrzesień-listopad)

Komunikacja miejska

Ponad
726 mln
pasażerów skorzystało
z komunikacji miejskiej
w 2020 roku¹⁸

↓ 40%

w stosunku do 2019 r.

49% osób podróżowało autobusami¹⁸

Warszawa to 3. miasto w Europie – po Moskwie i Londynie – z największą liczbą autobusów elektrycznych. Stolica posiada 160 zeroemisyjnych pojazdów, które wykorzystywane są m.in. do obsługi zabytkowego Traktu Królewskiego.¹⁸

23% osób przemieszczało się tramwajami¹⁸

Już niemal 60% skrzyżowań w Warszawie jest wyposażonych w system automatycznej zmiany światła na zielone dla nadjeżdżających tramwajów. Zyskują na tym pasażerowie i środowisko – skraca się czas podróży tym środkiem komunikacji oraz spada zużycie energii elektrycznej.¹⁹

22% osób skorzystało z metra¹⁸

Oddano do użytku 3 nowe stacje II linii metra w dzielnicy Wola, a Metro Warszawskie pozyskało niemal 400 mln PLN wsparcia na zakup 45 nowoczesnych pociągów w ramach programu Zielonych Miast EBOR, którego zadaniem jest wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego.^{18, 20}

6% osób wybrało połączenia kolejowe¹⁸

Szybka Kolej Miejska podpisała umowę na zakup 21 nowoczesnych pociągów, przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz wyposażonych w nowoczesny system informacji pasażerskiej, bezpłatne Wi-Fi czy gniazda USB.²¹

16 parkingów P+R (Parkuj i Jedź) z 4 500 miejscami postojowymi oraz 26 bezpłatnymi stacjami ładowania pojazdów o napędzie elektrycznym funkcjonowało w Warszawie w 2020 roku. Kolejne 3 parkingi były w planach lub w budowie (na Białołęce, Ursynowie i Targówku). Nowe parkingi będą przyjazne dla środowiska naturalnego i lokalnej społeczności, a ich funkcjonowanie będzie oparte na odnawialnych źródłach energii.¹⁸

Rowerowa Warszawa 2020²²⁻²⁷

675 km | **↑182 km**
sieci rowerowej | w stosunku do 2016 r.

Warszawski Rower Publiczny Veturilo

Blisko **3,2 mln** | **↓47%**
wypożyczeń | w stosunku do 2019 r.

73% | mieszkańcy dobrze ocenili funkcjonowanie Veturilo
↑ 11 p.p. w stosunku do 2016 r.

- z systemu skorzystało ponad **64,5 tys.** nowych użytkowników
- niezmiennie najpopularniejszą stacją była ta położona w pobliżu **Centrum Nauki Kopernik**
- użytkownicy najczęściej korzystali z rowerów w godzinach **16:00-19:00**
- Veturilo odpowiadało za **6,2%** ruchu rowerowego w Warszawie

- mieszkańcy i turyści mieli do dyspozycji **5,7 tys.** rowerów, w tym **60** rowerów dziecięcych, **45** tandemów i **110** rowerów elektrycznych, dostępnych na blisko **400** stacjach
- system Veturilo był kompatybilny z systemami rowerowymi takich **gmin ościennych** jak: Konstancin-Jeziorna, Piaseczno, Pruszków i Marki – wypożyczone tam rowery można było zwrócić w Warszawie i na odwrót

87% | mieszkańców w 2020 roku uważało, że Warszawa jest miastem przyjaznym dla rowerzystów
↑ 17 p.p. w stosunku do 2016 r.

94% | turystów w 2020 roku dobrze ocenilo komunikację miejską^{*16}

*osoby, które skorzystały z tego rodzaju usługi

93% | mieszkańców w 2020 roku dobrze ocenilo funkcjonowanie komunikacji miejskiej
↑ 8 p.p. w stosunku do 2016 r.^{26, 27}

Warszawa w czołówce **miast z najbardziej zrównoważonym transportem miejskim** w Europie. Stolica zajęła 4. miejsce w rankingu Sustainable Mobility Index przygotowanym przez brytyjski serwis Uswitch, wyprzedzając takie miasta jak Paryż (5), Wiedeń (7) czy Berlin (11). Mocną stroną Warszawy jest m.in. posiadanie przyjaznej środowisku floty autobusowej.²⁸

Ponad 17 000 **licencjonowanych taksówek** jeździło po warszawskich ulicach w 2020 roku. To o niemal 5 600 więcej niż w 2019 roku.²⁹

Ponad 8 200 **współdzielonych hulajnóg elektrycznych** mieli do dyspozycji mieszkańcy i turyści w Warszawie w 2020 roku. To ponad 40% wszystkich przeznaczonych do wypożyczeń e-hulajnóg w Polsce. Za minutę jazdy jednośladem trzeba było zapłacić ok. 50 groszy.^{30, 31}

Według portalu Kayak służącego do wyszukiwania i porównywania cen lotów, noclegów, pakietów wakacyjnych i wynajmu samochodów, w Warszawie aktualnie funkcjonuje 50 **wypożyczalni samochodów** w 147 lokalizacjach.³²

Baza noclegowa

638
obiektów
noclegowych^{*33} | **↓ 25**
w stosunku
do 2019 r.

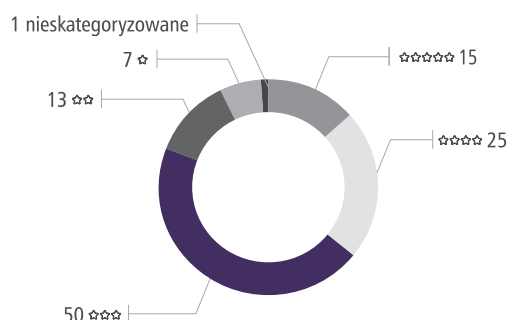
50 900**
miejsc
noclegowych^{*33} | **↑ 844**
w stosunku
do 2019 r.

*na podstawie danych Stołecznego Biura Turystyki, Urzędu m.st. Warszawy oraz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii

**oraz 100 miejsc namiotowych i 80 karawaningowych

Hotele w 2020 roku (liczba i zmiana w stosunku do 2019 r.)

Liczba hoteli^{*33}

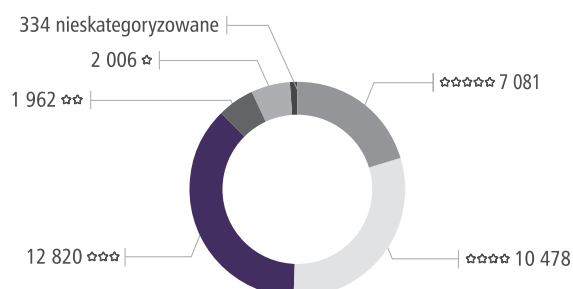

111
razem | **↑ 3**
w stosunku
do 2019 r.

Komentarz: Pomimo że w 2020 roku w Warszawie odnotowano spadek liczby obiektów noclegowych, na rynku hotelowym zaobserwowano wzrosty. Warszawska baza hotelowa powiększyła się o 3 obiekty i niemal 1 200 miejsc noclegowych.

*na podstawie danych Stołecznego Biura Turystyki oraz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii

Liczba miejsc noclegowych^{*33}

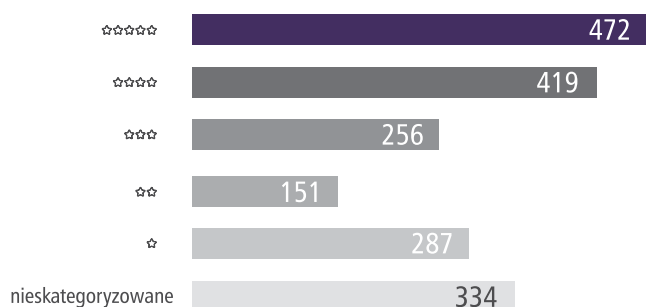

34 681
razem | **↑ 1 197**
w stosunku
do 2019 r. → **17 799**
liczba pokoi

Komentarz: Połowa miejsc noclegowych znajdowała się w 2020 roku w obiektach cztero- i pięciogwiazdkowych, a tylko co dziesiąte w hotelach dwóch najniższych kategorii.

*na podstawie danych Stołecznego Biura Turystyki oraz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii

Średnia liczba miejsc noclegowych*³³

320
średnio

↓ 2
w stosunku
do 2019 r.

→

161
średnia liczba
pokoi w hotelu

*na podstawie danych Stołecznego Biura Turystyki oraz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii

77% pokoi hotelowych działało w 2020 roku pod szyldem globalnej, regionalnej bądź polskiej sieci hotelowej.³⁴

17 hoteli, których otwarcia zaplanowano w ciągu kilku najbliższych lat, znajdowało się w 2020 roku na etapie budowy, w tym m.in. obiekty należące do takich sieci hotelowych jak: Marriott International, InterContinental Hotels Group, Best Western Hotels & Resorts czy Accor.³⁵

W 2020 roku w 6 różnych dzielnicach Warszawy (Śródmieście, Wola, Ursus, Wawer, Mokotów i Ochota) otwarto 7 nowych hoteli.³⁶⁻⁴¹

zaprojektowany w duchu japońskiego minimalizmu i *art déco* Nobu Hotel Warsaw, którego współwłaścicielem jest słynny amerykański aktor – Robert De Niro,

zlokalizowane w kompleksie biurowym The Warsaw Hub hotele: Crowne Plaza Warsaw i Holiday Inn Express Warsaw, które otrzymały miano największej polskiej inwestycji hotelowej 2020 roku,

Mercure Ursus Station z wnętrzami inspirowanymi kolejnictwem,

położony w willowej dzielnicy, w pobliżu rzeki Wisły, Best Western Plus Hotel Warsaw,

stworzony w duchu idei *work-life balance* Holiday Inn Express Warsaw – Mokotów,

Hampton by Hilton Warsaw Reduta z wnętrzami w stylu skandynawskim, wzbogaconym o warszawskie akcenty.

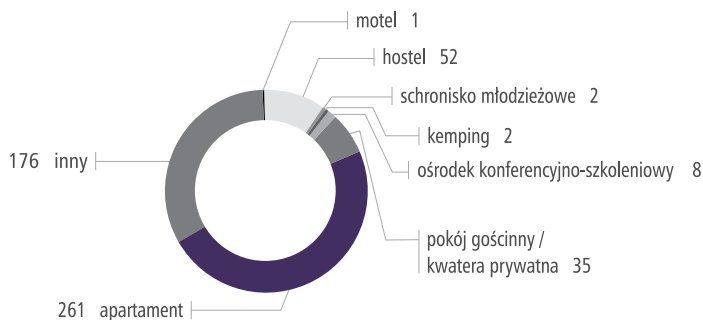
Nawiązujący wizualnie do historii Służewca Przemysłowego industrialny kompleks P4 wraz z 4-gwiazdkowym hotelem Vienna House Mokotów Warsaw otrzymał w 2020 roku **Nagrodę Architektoniczną Prezydenta m.st. Warszawy** w kategorii „architektura komercyjna”. Niepowtarzalny klimat hotelu został stworzony poprzez ocieplone bujną zielenią połączenie stali i betonu, panoramiczne okna oraz unikatowe dekoracje.^{42, 43}

Warszawa uplasowała się w 2020 roku na 3. miejscu (za Pragę i Budapesztem) w rankingu najatrakcyjniejszych rynków w Europie Środkowo-Wschodniej (CEE) i Południowo-Wschodniej (SEE) w opinii operatorów hotelowych – niemal 90% z nich wyraża chęć otwarcia nowych hoteli w stolicy.⁴⁴

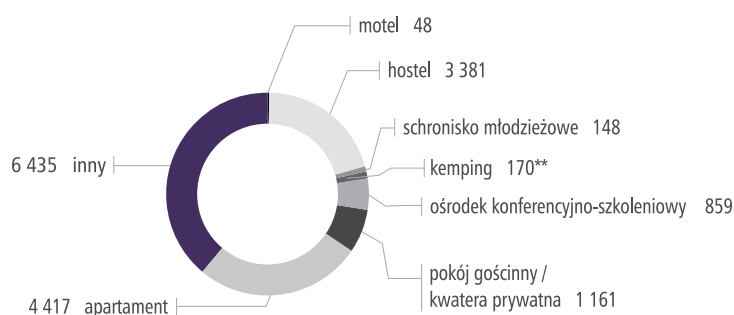
Pozostałe obiekty noclegowe w 2020 roku (liczba i zmiana w stosunku do 2019 r.)*

Liczba pozostałych obiektów noclegowych³³

527 | **↓ 28**
razem | w stosunku
do 2019 r.

Liczba miejsc noclegowych³³

16 219 | **↓ 353**
razem | w stosunku
do 2019 r.

*na podstawie danych Stołecznego Biura Turystyki, Urzędu m.st. Warszawy oraz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii

**oraz 100 miejsc namiotowych i 80 karawaningowych

Miejsca noclegowe w obiektach noclegowych w dzielnicach Warszawy w 2020 roku⁴⁵

Komentarz: Największa koncentracja miejsc noclegowych występuje w dzielnicy z największą liczbą atrakcji turystycznych na km², czyli w Śródmieściu (patrz str. 28). Sytuacja ta może powodować kumulowanie się turystów w jednej dzielnicy miasta, co zwiększa ryzyko wystąpienia konfliktów związanych z overtourismem. Zjawisku temu można przeciwdziałać poprzez rozpraszanie ruchu turystycznego do innych dzielnic Warszawy.

Liczba miejsc noclegowych

- 10 001 - 20 000
- 5 001 - 10 000
- 1 001 - 5 000
- 0 - 1 000

Korzystający z obiektów noclegowych^{*46}

1 322 926 ↓ **65,3%**
turystów skorzystało
z obiektów noclegowych
w 2020 roku w stosunku
do 2019 r.

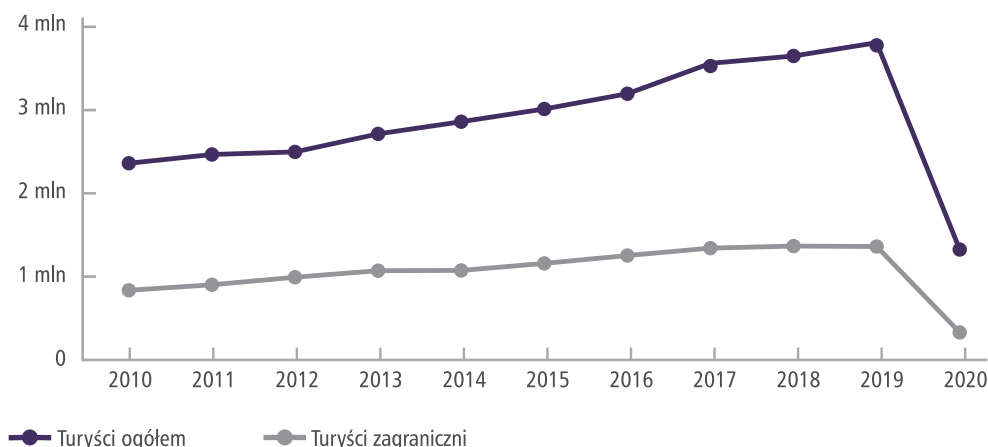
327 551 ↓ **75,9%**
turystów zagranicznych
skorzystało z obiektów
noclegowych w 2020 roku w stosunku
do 2019 r.

Komentarz: W wyniku pandemii COVID-19 i wprowadzenia globalnych ograniczeń w podróżowaniu liczba turystów korzystających z obiektów zbiorowego zakwaterowania ogółem spadła o 2/3, a tych z zagranicy aż o 3/4. Podobny spadek został odnotowany w statystykach dotyczących turystów, którzy podczas pobytu korzystają nie tylko z obiektów noclegowych, ale także z innych rodzajów zakwaterowania, jak np. nocleg u rodziny/znajomych (patrz str. 34).

Turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych w 2020 roku – top 10 wg kraju zamieszkania (liczba, udział procentowy i zmiana w stosunku do 2019 r.)

Niemcy	39 268	12,0% ↓ 67,1%
Wielka Brytania	34 711	10,6% ↓ 72,4%
Ukraina	25 262	7,7% ↓ 64,8%
USA	24 819	7,6% ↓ 82,8%
Francja	18 708	5,7% ↓ 69,8%
Rosja	15 721	4,8% ↓ 72,2%
Włochy	14 148	4,3% ↓ 73,9%
Litwa	9 297	2,8% ↓ 65,9%
Hiszpania	9 181	2,8% ↓ 83,2%
Niderlandy	8 912	2,7% ↓ 65,4%

Turyści korzystający z obiektów noclegowych w latach 2010-2020

Komentarz: W związku z wybuchem pandemii z warszawskiej bazy noclegowej skorzystała w 2020 roku podobna liczba turystów, co niemal 20 lat temu.

^{*}dane Głównego Urzędu Statystycznego z obiektów powyżej 10 miejsc noclegowych, z uwzględnieniem od 2017 roku imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu

Noclegi udzielone turystom i ich czas pobytu w obiektach noclegowych

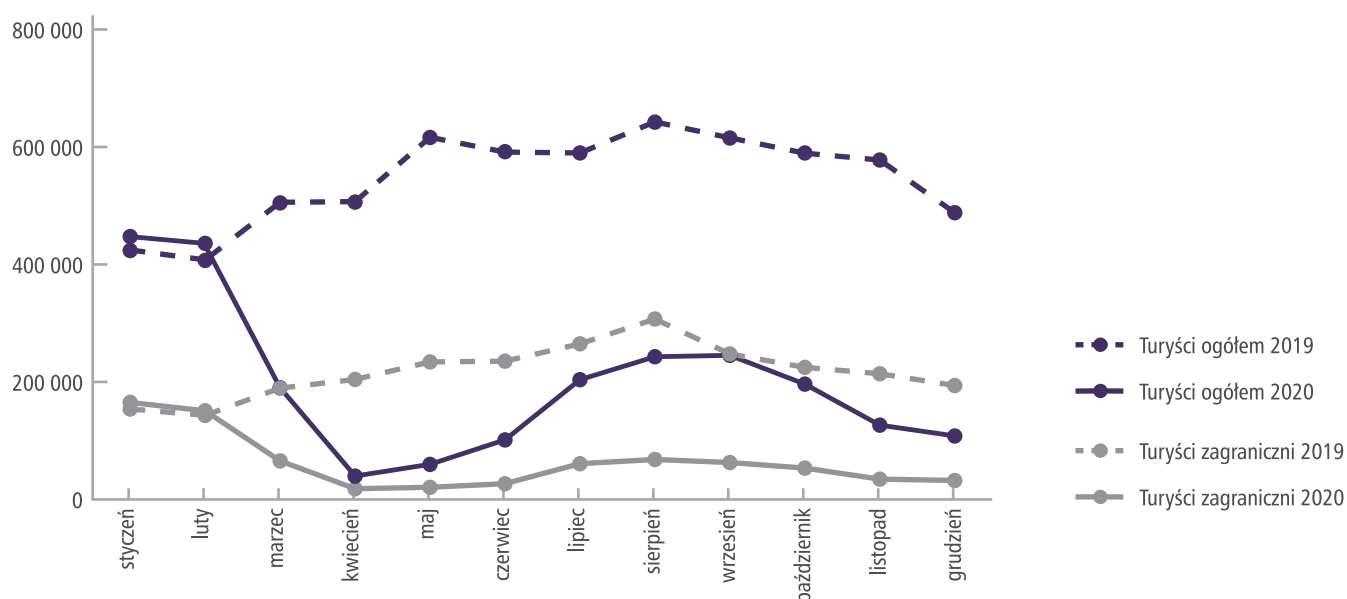

2 336 943 ↓ **64,3%**
noclegów udzielonych turystom
w obiektach noclegowych w 2020 roku^{*47} w stosunku
do 2019 r.

^{*}dane Głównego Urzędu Statystycznego z obiektów powyżej 10 miejsc noclegowych, z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu

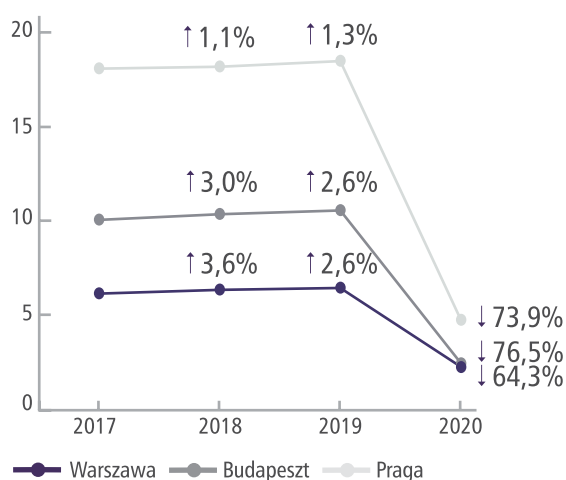

Noclegi udzielone turystom w obiektach noclegowych wg miesięcy w latach 2019-2020^{*47}

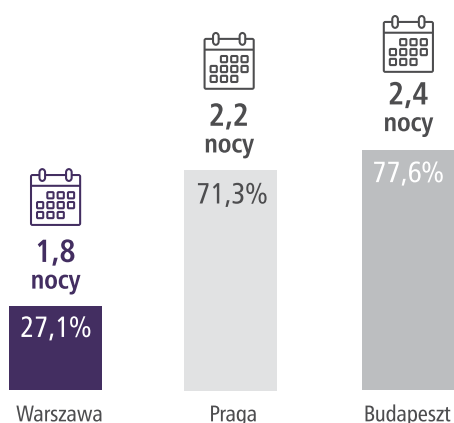
*dane Głównego Urzędu Statystycznego z obiektów powyżej 10 miejsc noclegowych, z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu

Noclegi udzielone turystom w obiektach noclegowych w latach 2017-2020 w porównaniu z wybranymi miastami (liczba w mln i zmiana rok do roku)^{48, 49}

Komentarz: Warszawa przed pandemią COVID-19 notowała znacznie mniej udzielonych noclegów niż jej zagraniczni konkurenci, ale miała większą dynamikę wzrostu. W 2019 roku znalazła się na 27. pozycji wśród 119 europejskich miast pod względem liczby udzielonych noclegów – 9 miejsc za Budapesztem i 18 miejsc za Pragą. Przełożyło się to na znacznie mniejszą gęstość ruchu turystycznego w Warszawie w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, a tym samym na mniejsze niż u konkurentów prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktów na linii turyści-mieszkańcy.

Udział noclegów udzielonych turystom zagranicznym w ogólnej liczbie noclegów i średni czas pobytu w obiektach noclegowych w 2020 r. w porównaniu z wybranymi miastami^{48, 49}

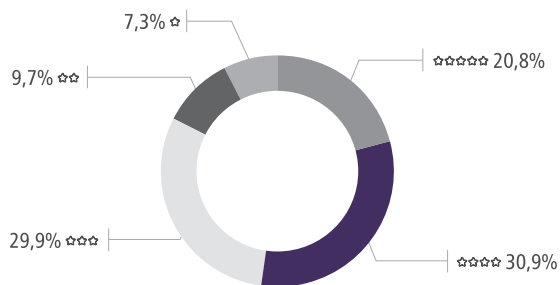
Komentarz: Stolice Czech i Węgier były przed 2020 rokiem jednymi z liderów w Europie biorąc pod uwagę udział noclegów udzielonych turystom zagranicznym w ogólnej liczbie noclegów. Pomimo ograniczeń w ruchu międzynarodowym będących skutkiem pandemii COVID-19 sytuacja nie uległa zasadniczej zmianie. W dalszym ciągu w Pradze i Budapeszcie – w odróżnieniu od Warszawy – to turyści zagraniczni stanowili zdecydowaną większość.

Hotele – wynajęte pokoje i udzielone noclegi^{50, 51}

1 213 040 ↓ **67,3%**
pokoi wynajętych turystom
w hotelach w 2020 roku* w stosunku
do 2019 r.

Pokoje wynajęte turystom w 2020 roku wg kategorii hotelu*:

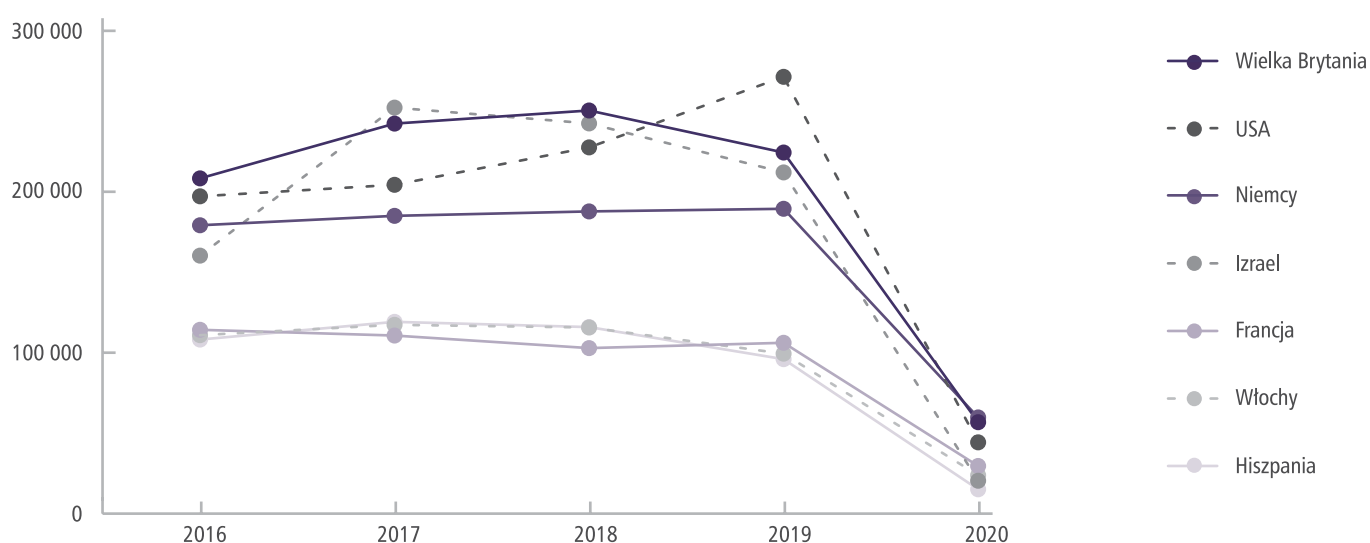

Wykorzystanie pokoi w hotelach w 2020 roku*

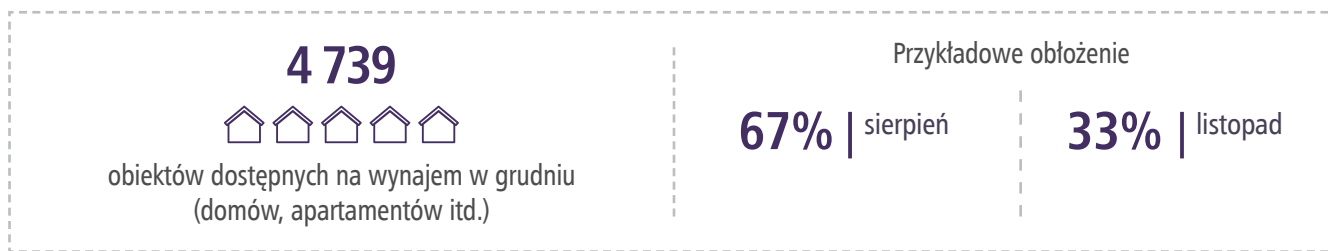
* dane Głównego Urzędu Statystycznego z obiektów powyżej 10 miejsc noclegowych, z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu

Noclegi udzielone turystom zagranicznym z wybranych krajów w hotelach w latach 2016-2020

Pomimo 74% spadku wskaźnika RevPAR (przychodu na dostępny pokój), w 2020 roku Warszawa była jednym z **najmniej dotkniętych przez pandemię rynków hotelowych** Europy Środkowo-Wschodniej. Zadecydowały o tym dwa czynniki: silny popyt krajowy i większa odporność polskiej gospodarki w porównaniu z innymi krajami regionu.

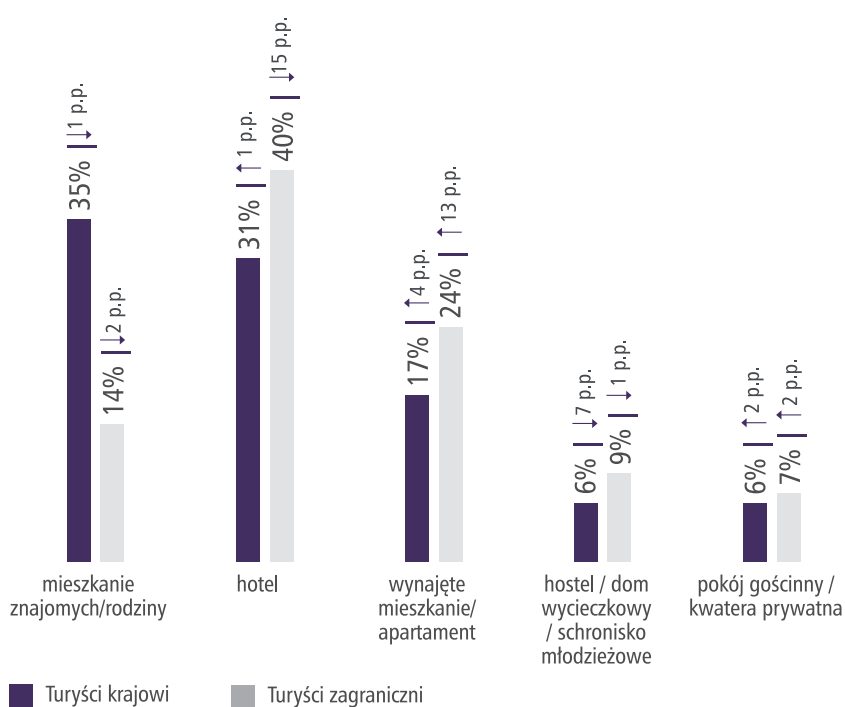
Wynajem obiektów przez Airbnb i Vrbo w 2020 roku⁵²

96% turystów, którzy odwiedzili Warszawę w 2020 roku, **nocowało w granicach miasta**¹⁶

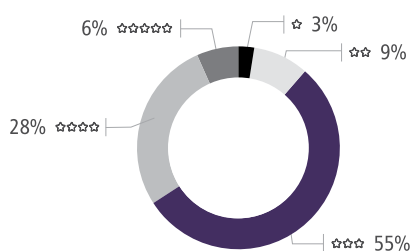
Główne formy zakwaterowania turystów w 2020 roku (udział procentowy i zmiana w stosunku do 2019 r.*)^{16, 17}

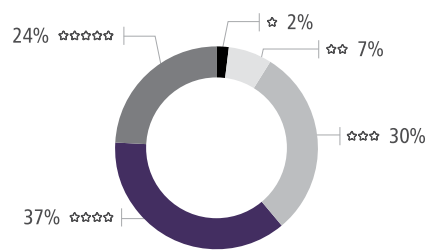
*zmiana w stosunku do analogicznego okresu w 2019 roku (badanie zostało wykonane w 2020 r. w miesiącach wrzesień-listopad)

Standard hoteli, z których korzystali turyści w 2020 roku¹⁶

Turyści krajowi

Turyści zagraniczni

96% turystów w 2020 roku dobrze oceniło bazę noclegową^{*16}

*osoby, które skorzystały z tego rodzaju usługi

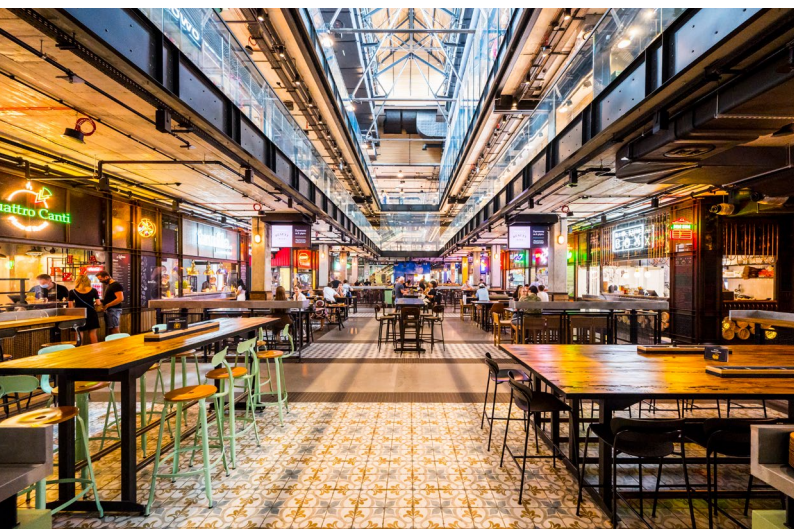

3 | Baza gastronomiczna i atrakcje turystyczne

Baza gastronomiczna

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na portalu Tripadvisor, w styczniu 2021 roku w Warszawie funkcjonowało niemal **3 500 obiektów gastronomicznych** – to blisko 500 więcej niż w Budapeszcie, a niemal 2 000 mniej niż w Pradze. Zdecydowaną większość stanowiły restauracje (3 227). Niemal 1/3 obiektów to lokale z kuchnią europejską (1 133). Najliczniej reprezentowane były te serwujące kuchnię polską (830, w tym 129 lokalną), włoską (458) i azjatycką (291). Wiele miejsc było przyjaznych wegetarianom (686) oraz weganom (301).¹

Wybrane koncepty gastronomiczne²⁻⁵

Food Hall w Elektrowni Powiśle

17 lokali gastronomicznych serwujących dania z całego świata, 3 bary oraz 500 miejsc siedzących w zrewitalizowanych industrialnych wnętrzach dawnej elektrowni. W otwartej w 2020 roku na Powiślu, w sąsiedztwie bulwarów wiślanych i Centrum Nauki Kopernik, galerii handlowej działa również ekologiczny targ – Plonoteka.

Zagłębie restauracyjne w Browarach Warszawskich

Food hall powstający na terenie położonego na Woli rewitalizowanego obiektu – w zabytkowych piwnicach, w których dawniej leżakowały beczki z piwem. Staną tu stoły na kilkaset osób, a okalać je będą restauracje serwujące dania z całego świata. W odrestaurowanym budynku dawnej warzelni zostanie także otwarty kompleks restauracyjny, którego inwestorem jest Robert Lewandowski. Lokal położony na najniższym piętrze będzie miał sportowy klimat, a w jego wystroju pojawią się elementy związane z najslawniejszym polskim piłkarzem.

BioBazar

Targ z ekologiczną żywnością działający tymczasowo na Mokotowie. Można tu zrobić zakupy bezpośrednio u rolników i producentów certyfikowanej ekologicznej żywności. To nie tylko miejsce zakupów, ale także wydarzeń i spotkań – przestrzeń edukacyjna dla wszystkich zainteresowanych ekologią i zdrowym stylem życia. W 2020 roku BioBazar obchodził 10. urodziny, a już niedługo powróci do swojej pierwotnej lokalizacji – mieszczącej się na Woli zrewitalizowanej Fabryki Norblina.

Wybrane wydarzenia w duchu *slow food* i *street food* ⁶⁻¹¹

Nocny Market

Pierwszy nocny targ ulicznego jedzenia wzorowany na azjatyckich i berlińskich konceptach gastronomicznych. Dzięki tej inicjatywie uśpione perony dawnego Dworca Głównego w letnie weekendowe wieczory od 5 lat budzą się do życia. Klimat miejsca budują kolorowe neony, zapach orientalnego jedzenia i klubowa muzyka. Ofertę gastronomiczną uzupełniają stoiska lifestyle'owe oraz strefa artystyczna.

Targ Śniadaniowy

W weekendowe dni na skwerach i w parkach – m.in. na Żoliborzu i Mokotowie – można wraz z rodziną i przyjaciółmi zjeść śniadanie na trawie. To niepowtarzalna szansa, żeby spróbować lokalnych i regionalnych specjałów oraz potraw z całego świata, oferowanych na kilkudziesięciu stoiskach z jedzeniem. Targ Śniadaniowy to także miejsce, w którym można wziąć udział w warsztatach kulinarnych, ceramicznych i plastycznych, zajęciach fitness lub jogi na trawie oraz posłuchać muzyki na żywo.

Żarcie na Kółkach

Największy w Polsce zlot food trucków, które od 7 sezonów w letnie weekendy parkują na błoniach stadionu PGE Narodowego. Miłośnicy ulicznego jedzenia mogą wybierać spośród kilkudziesięciu różnorodnych dań. Prym wiodą takie klasyki jak burgery, hot dogi, frytki czy zapiekanki. Pojawiają się także lokale serwujące dania z odległych zakątków świata – Meksyku, Tajlandii, Chin, a nawet Kolumbii.

W 2020 roku **otworzyła się restauracja Nobu Warsaw**, serwująca dania kuchni japońskiej połączone ze smakami Ameryki Południowej. To 46. lokal gastronomiczny na świecie tej luksusowej marki. Za jego menu odpowiada słynny japoński szef kuchni – Nobu Matsuhisa.¹²

Restauracja Der Elefant z nagrodą **Travelers' Choice Award 2020** przyznawaną przez portal Tripadvisor. Jedynie 10% obiektów – hoteli, atrakcji turystycznych i restauracji – otrzymuje to wyróżnienie. Pod uwagę brane są takie aspekty jak jakość czy liczba i aktualność recenzji przesłanych przez użytkowników platformy.¹³

94%

turystów w 2020 roku dobrze oceniło
bazę gastronomiczną^{*14}

*osoby, które skorzystały z tego rodzaju usługi

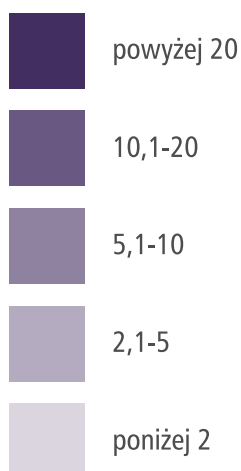

Atrakcje turystyczne

Wybrane atrakcje turystyczne w dzielnicach Warszawy w 2020 roku¹⁵⁻²⁸

Liczba atrakcji na km²

1 Na placu Defilad powstaje nowa siedziba **Muzeum Sztuki Nowoczesnej**. Budynek Muzeum stanie się miejscem otwartym, które zapewni odwiedzającym kontakt z dziełami sztuki współczesnej i unikalną architekturą. Instytucja będzie także zachęcać uczestników wydarzeń edukacyjnych do nieskrępowanej dyskusji o kulturze i sztuce. Inwestycja jest jednym z elementów przebudowy otoczenia Pałacu Kultury i Nauki.

2 **Centrum Nauki Kopernik** – jedno z najpopularniejszych miejsc na warszawskiej mapie atrakcji turystycznych – skończyło 10 lat. Podczas jubileuszowego weekendu odwiedzający mogli wziąć udział w pokazie Planetarium Kopernika, porozmawiać z Teslą i Einsteinem i wybrać się na przejażdżkę z Marią Skłodowską-Curie. Ze względu na ograniczenia spowodowane pandemią, całość obchodów została przeniesiona do przestrzeni wirtualnej.

3 Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN przygotowało wystawę czasową „Tu Muranów”, prezentującą historię warszawskiego osiedla, które w czasach przedwojennych zamieszkiwane było przez najliczniejszą w Europie społeczność żydowską. Odwiedzający mieli okazję zobaczyć jak wyglądała tętniąca życiem ulica Nalewki, poznać dramatyczne losy Żydów uwięzionych w wytyczonym m.in. na obszarze Muranowa getcie czy obejrzeć plany architektoniczne powstałego tu po wojnie modernistycznego osiedla.

4 Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego w Wilanowie otwarte dla zwiedzających. Usytuowana w pierścieniu okalającym kopułę Świątyni Opatrzności Bożej multimedialna ekspozycja opowiada historię życia bohaterów Muzeum, ich wpływ na losy Kościoła i Polski oraz wkład w obalenie komunizmu.

5 Starożytne dzieła na dobre powróciły do **Muzeum Narodowego w Warszawie**. Najbogatszą Galerię Sztuki Starożytnej w Polsce w nowej odsłonie tworzy 1 800 eksponatów z Egiptu, Bliskiego Wschodu, Grecji i Rzymu, w tym pochodząca z Iranu złota maska w kształcie głowy byka, portret młodego chłopca z oazy Fajum w Egipcie czy zapisany hieroglifami papyrus z Księgą Umarłych.

6 W **Parku Rzeźby na Bródnie** odsłonięto dwie prace światowej sławy polskiej artystki – Magdaleny Abakanowicz. Zinaxin i Dolacin to kroczące we wspólnym kierunku dwie masywne postaci o ludzkich korpusach, uznawane za charakterystyczny przykład twórczości rzeźbiarki. Ich czasowa ekspozycja w przestrzeni publicznej na warszawskim Targówku była elementem obchodów 90. rocznicy urodzin twórczyni.

7 Jeden z bloków na Pradze-Północ ozdobił **mural nawiązujący do historii prawobrzeżnej Warszawy**. Motywem przewodnim grafiki jest Bazar Pachulskiego i Domańskiego – dawne targowisko, które dzięki swojemu niepowtarzalnemu klimatowi i sąsiedzkiej atmosferze, bardzo mocno zapisało się w pamięci prażan. Mural ma charakter geometrycznej abstrakcji, a inspiracją przy jego tworzeniu było archiwalne zdjęcie ukazujące stragany z lotu ptaka.

8 **Stare Miasto** świętowało 40-lecie wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Zniszczone podczas powstania warszawskiego w niemal 90% i starannie odbudowane przez mieszkańców stolicy, jest wyjątkowym przykładem całkowitej rekonstrukcji zespołu historycznego, a także symbolem odrodzenia polskiej kultury i tożsamości narodowej.

Wybrane atrakcje turystyczne na obszarze metropolitalnym Warszawy w 2020 roku²⁹⁻³⁴

1 Jeden z największych i najcenniejszych zabytków architektury drewnianej w Polsce został zrewitalizowany na potrzeby kliniki ortopedyczno-chirurgicznej, świadczącej usługi z zakresu turystyki medycznej. Położony w Otwocku **budynek dawnego sanatorium Abrama Gurewicza** to przykład inspirowanej stylem szwajcarskim architektury wczasowo-uzdrowskiej. Wyrósł w tych okolicach pod koniec XIX wieku bogato zdobione koronkowymi detalami domy – położone w lesie nad rzeką Świder – zostały żartobliwie nazwane przez poetę Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego „świdermajerami”. Niemal 200 z nich znajduje się pod ochroną konserwatora zabytków.

2 Podczas obchodów 100-lecia Bitwy Warszawskiej otwarto **Muzeum Józefa Piłsudskiego**. Położone w otoczeniu zabytkowych willi na terenie historycznego obszaru Sulejówka Muzeum prezentuje wydarzenia z życia słynnego marszałka i działacza niepodległościowego z przełomu XIX i XX wieku. Narrację ekspozycji tworzy ponad 1 000 eksponatów i pamiątek po Piłsudskim, uzupełnionych replikami, makietami i urządzeniami multimedialnymi.

3 Miłośnicy przyrody mogą wybrać się na spacer po **Kampinoskim Parku Narodowym** nową ścieżką turystyczną wytyczoną na terenie dawnej Atomowej Kwatery Dowodzenia. Ta 2-kilometrowa trasa została poprowadzona m.in. po drewnianej kładce. Przebiega ona przez Łuzową Górę – miejsce w którym szczególnie chętnie zimują nietoperze – a jej największą atrakcją jest mural przedstawiający gacka brunatnego.

4 W odległości 50 km od centrum Warszawy powstał największy zadaszony park wodny w Europie. **Suntago Wodny Świat** oferuje miłośnikom wodnego szaleństwa 32 zjeżdżalnie oraz 18 basenów o łącznej powierzchni 3 500 m², a poszukującym relaksu 10 saun z różnych stron świata oraz strefę wellness i spa. Tropikalny klimat wodnego kompleksu buduje 700 palm sprowadzonych z Florydy, Malezji i Kostaryki.

Największe atrakcje Warszawy w 2020 roku według turystów^{*14}

Turyści krajowi

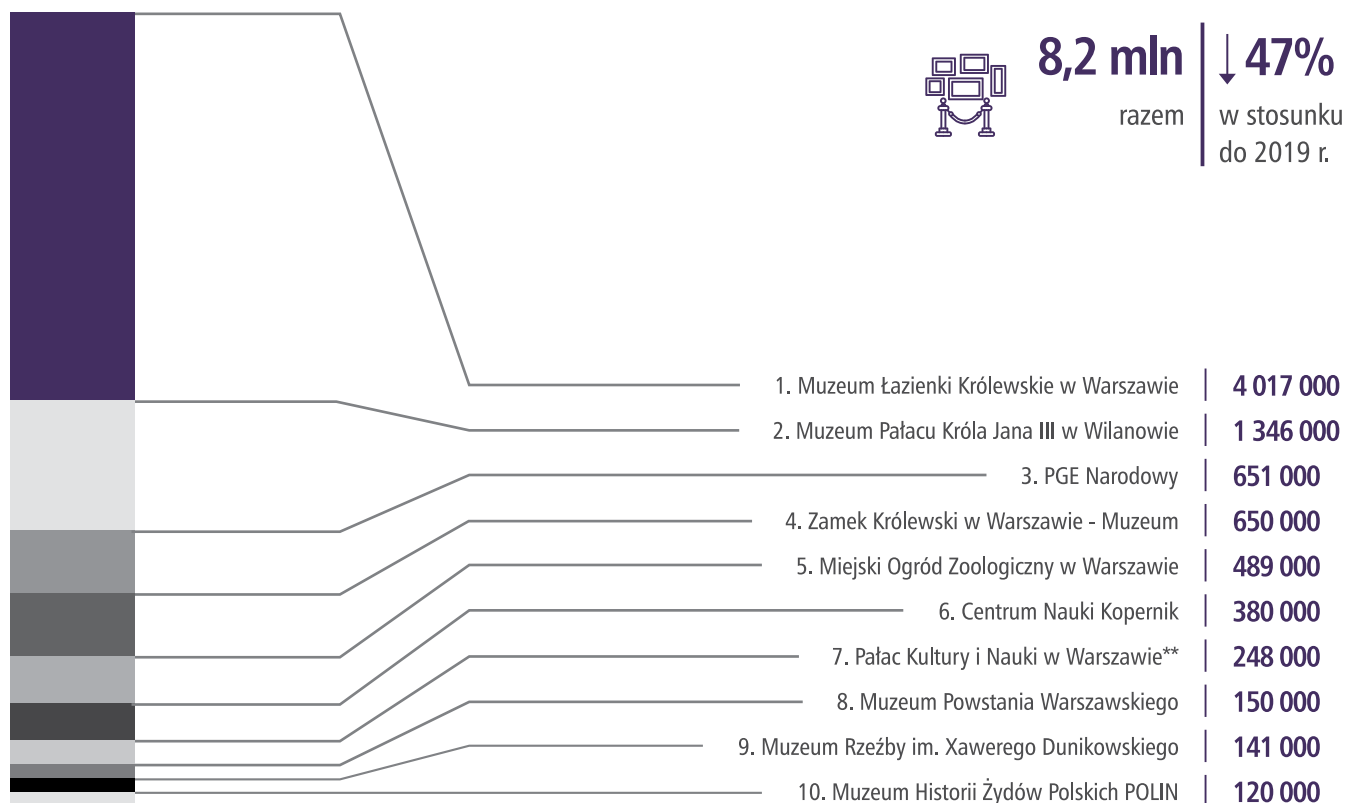
Stare Miasto	37%
Łazienki Królewskie	24%
Pałac Kultury i Nauki	20%
Centrum Nauki Kopernik	14%
Muzeum Powstania Warszawskiego	14%

Turyści zagraniczni

Stare Miasto	51%
Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN	23%
Zamek Królewski	18%
Pałac Kultury i Nauki	17%
Łazienki Królewskie	16%

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną atrakcję

Najpopularniejsze wśród mieszkańców i turystów atrakcje Warszawy – frekwencja w 2020 roku^{*35-44}

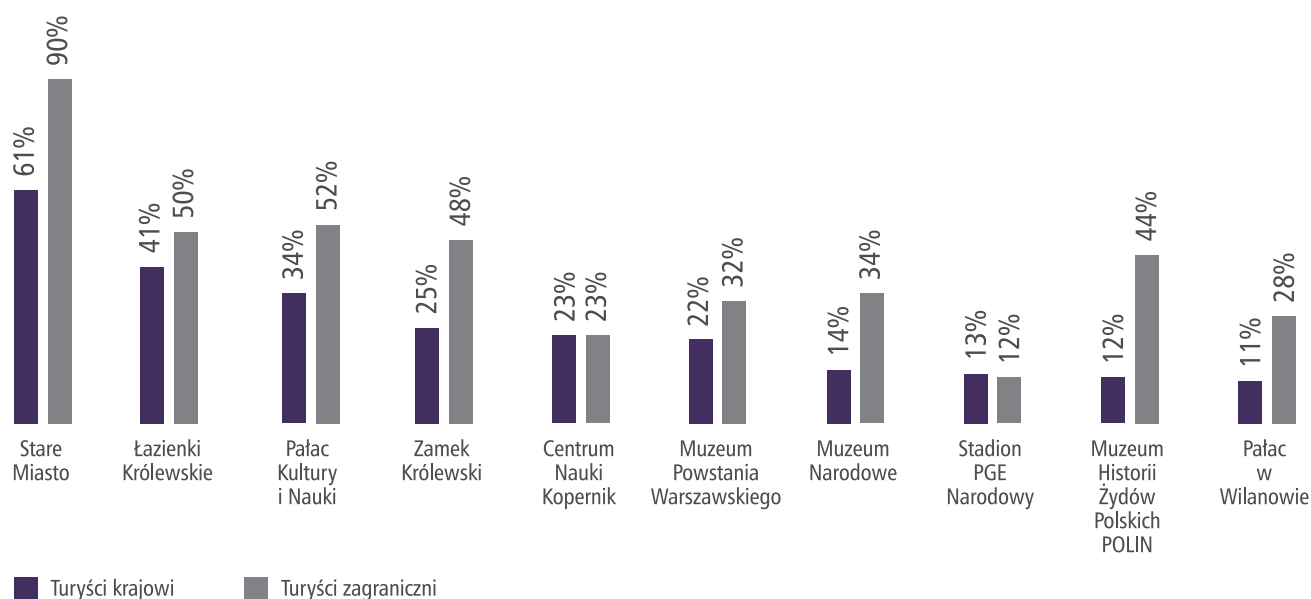

*dane przybliżone bądź wynikające z zaokrągleń do tysięcy

**liczba odwiedzających taras widokowy na 30. piętrze

Komentarz: Spadek frekwencji w najpopularniejszych warszawskich atrakcjach był dużo mniejszy niż spadek liczby osób, które odwiedziły stolicę w 2020 roku (patrz str. 34). Mogło to świadczyć o dużym zainteresowaniu mieszkańców atrakcjami miasta pomimo pandemii COVID-19.

Główne atrakcje odwiedzane w Warszawie przez turystów w 2020 roku^{*14}

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ badani mogli wskazać więcej niż jedną atrakcję

Wybrane obiekty sportowe w Warszawie w 2018 roku^{45, 46}

stadiony, boiska	180
korty tenisowe	94
pływalnie	56
lodowiska	16
skateparki	15
siłownie plenerowe	308

Wybrane obiekty kulturalne w Warszawie w 2019 roku⁴⁵

kina stałe	30
teatry i instytucje muzyczne	37
muzea (łącznie z oddziałami)	69
galerie sztuki	44

Wydarzenia kulturalne w Warszawie w 2020 roku⁴⁷

Ponad 230 artystów i 2,6 mln widzów wzięło udział w wydarzeniach kulturalnych zorganizowanych w trakcie pandemii (stacjonarnie i online) przez **Stołeczną Estradę**.

Mające ponad 60-letnią tradycję Koncerty Chopinowskie w Łazienkach Królewskich zostały przeniesione do przestrzeni wirtualnej. Artyści grali transmitowane online recitale w zabytkowych wnętrzach Oranżerii i Pałacu na Wyspie. Na terenie parku zamontowano także nagłośnienie, dzięki któremu odwiedzający mogli cieszyć się muzyką Chopina podczas spacerów.

Cieszące się dużą popularnością pokazy w Multimedialnym Parku Fontann odbyły się w nowej formule. Będące inspiracją dla corocznych spektakli warszawskie legendy zostały zaprezentowane online przez znanych polskich aktorów – Dorotę Stalińską, Zbigniewa Zamachowskiego czy Adama Baumana. Towarzyszyły im archiwalne nagrania z pokazów.

95% turystów w 2020 roku dobrze oceniło ofertę kulturalną^{*14}

91% turystów w 2020 roku dobrze oceniło ofertę rekreacyjną i sportową^{*14}

*osoby, które skorzystały z tego rodzaju usługi

Warszawska Wisła

Warszawska Wisła oczami jej użytkowników w 2019 roku⁴⁸

*podane odsetki przekraczają sumę 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź

2020 rok nad Wisłą w klimacie EKO!^{49, 50}

Otwarcie w sąsiedztwie mostu Gdańskiego na prawym brzegu rzeki Pawilonu Edukacyjnego „Kamień” – miejsca nowoczesnej edukacji ekologicznej i aktywności lokalnej. Pawilon ma kształt głazu narzutowego, a jego wyjątkowa lokalizacja umożliwia organizowanie lekcji terenowych na pobliskiej łące czy spacerów śladem nadwiślańskiej fauny i flory.

Warsztaty i prelekcje na temat idei *zero waste*, upcyklingu czy recyklingu w ramach kampanii ekologicznej Dzielnicy Wisła „odŻYJ rzEKO”.

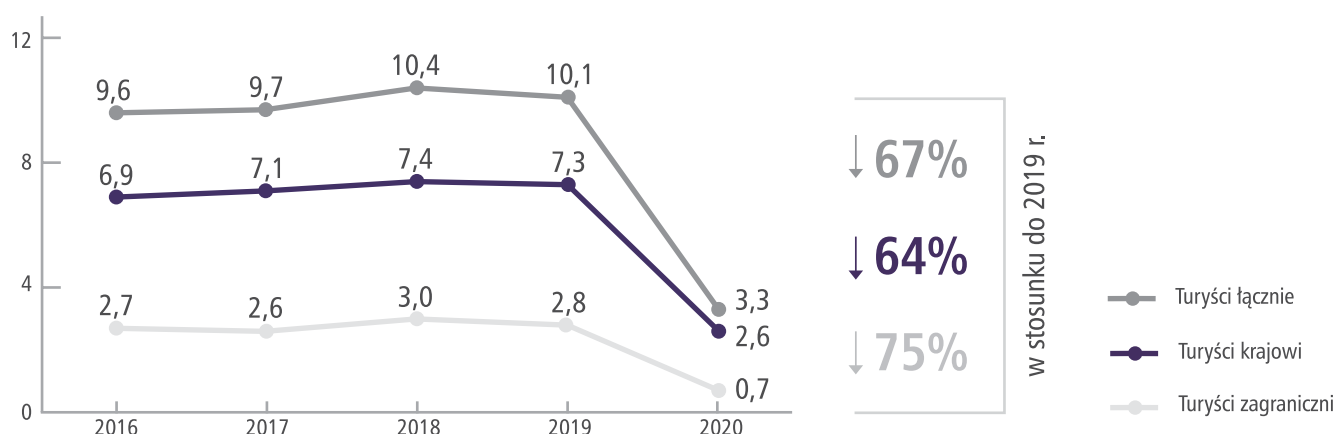
Bezpłatne rejsy tradycyjnymi łodziami, żaglówkami i katamaranami, wzbogacone o zajęcia warszawianistyczne, ekologiczne i ornitologiczne.

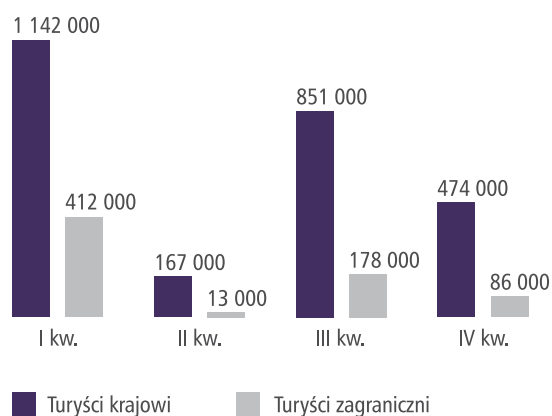
4 | Ruch turystyczny

Szacunek wielkości ruchu turystycznego w Warszawie

Szacunek przyjazdów turystów w latach 2016-2020 (liczba w mln i zmiana w stosunku do 2019 r.)^{1, 2}

Szacunek przyjazdów turystów w 2020 roku wg kwartałów³

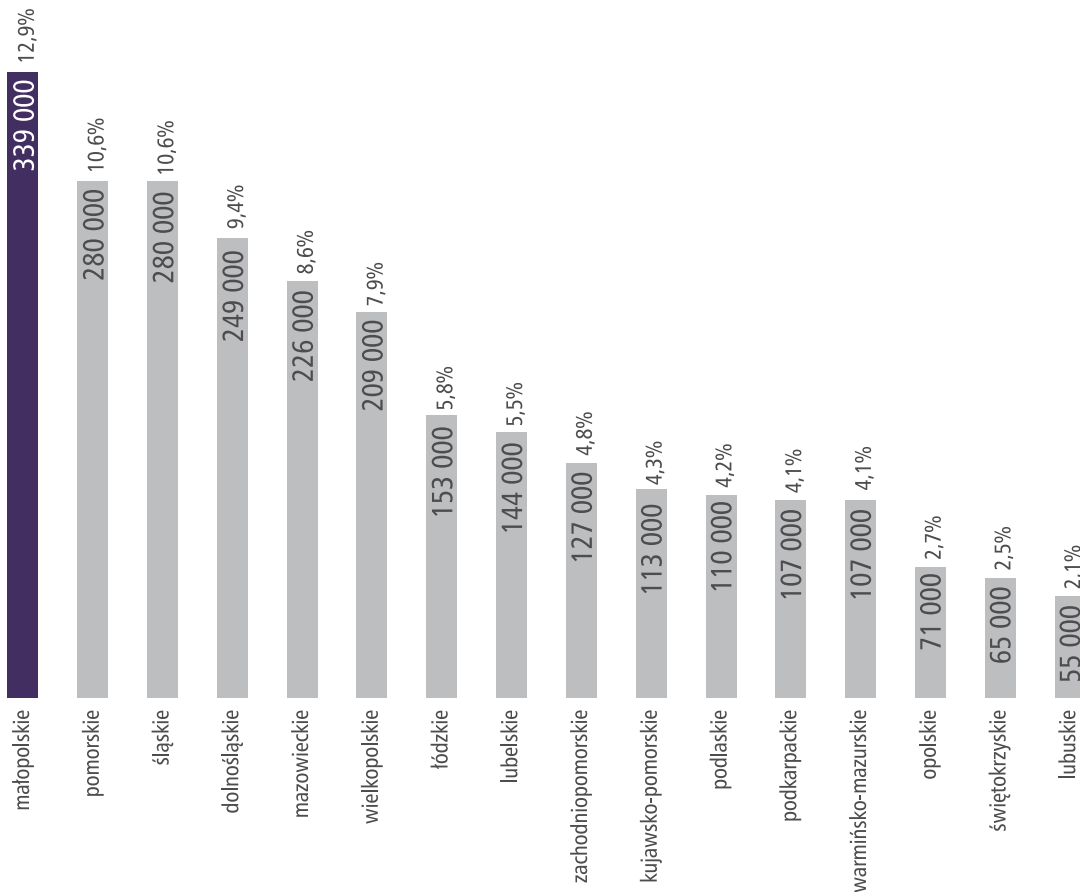

Komentarz: W wyniku wybuchu pandemii COVID-19 w drugim kwartale 2020 roku nastąpiło załamanie ruchu turystycznego. W miesiącach letnich odnotowano odbicie spowodowane poluzowaniem obostrzeń epidemicznych (zwłaszcza w przypadku turystów krajowych), jednak już pod koniec roku - wraz z drugą falą zachorowań - ruch turystyczny po raz kolejny znacząco się zmniejszył.

Szacunek przyjazdów turystów wg krajów w 2020 roku (liczba i udział procentowy)²

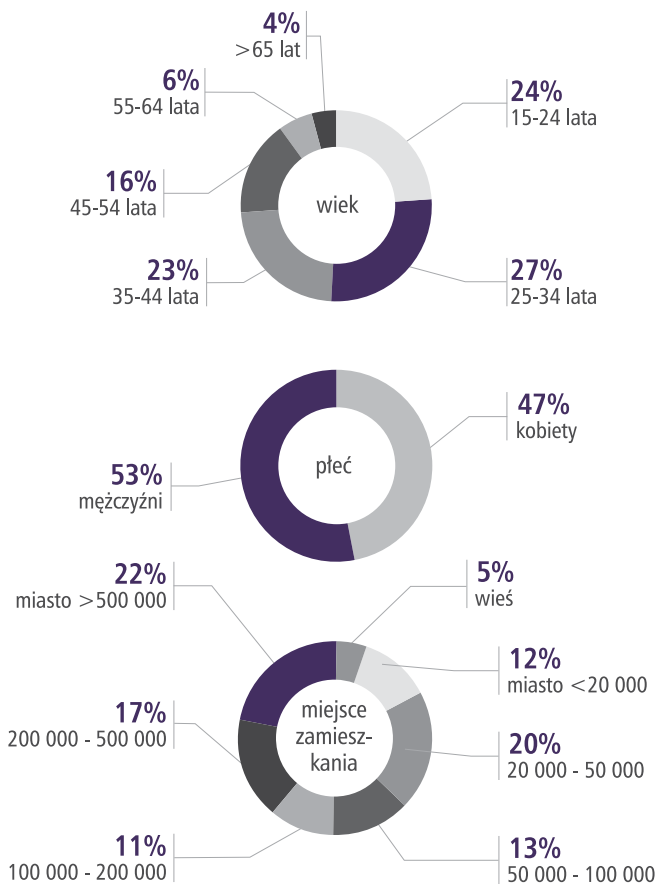

Szacunek przyjazdów turystów krajowych wg województw w 2020 roku (liczba i udział procentowy)³

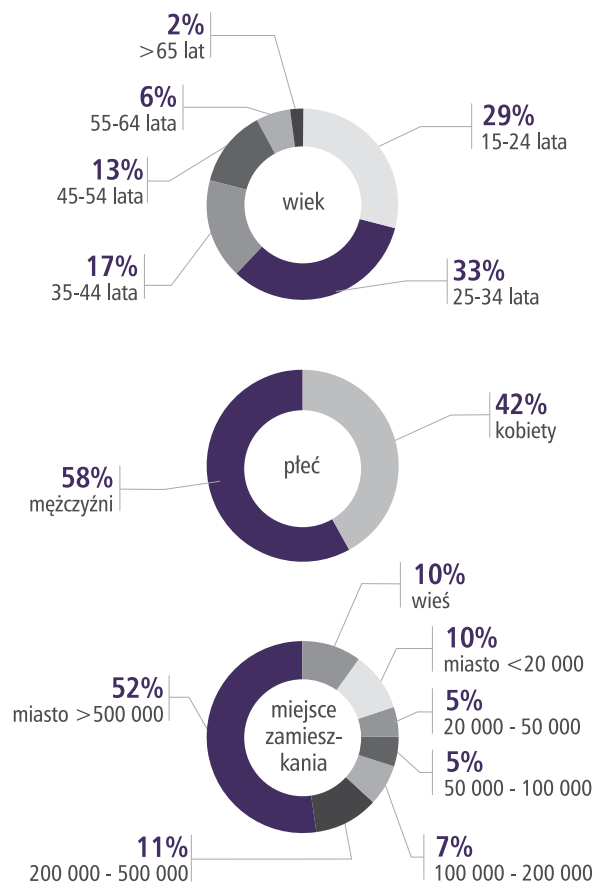

Profil turystów odwiedzających Warszawę w 2020 roku⁴

Turyści krajowi

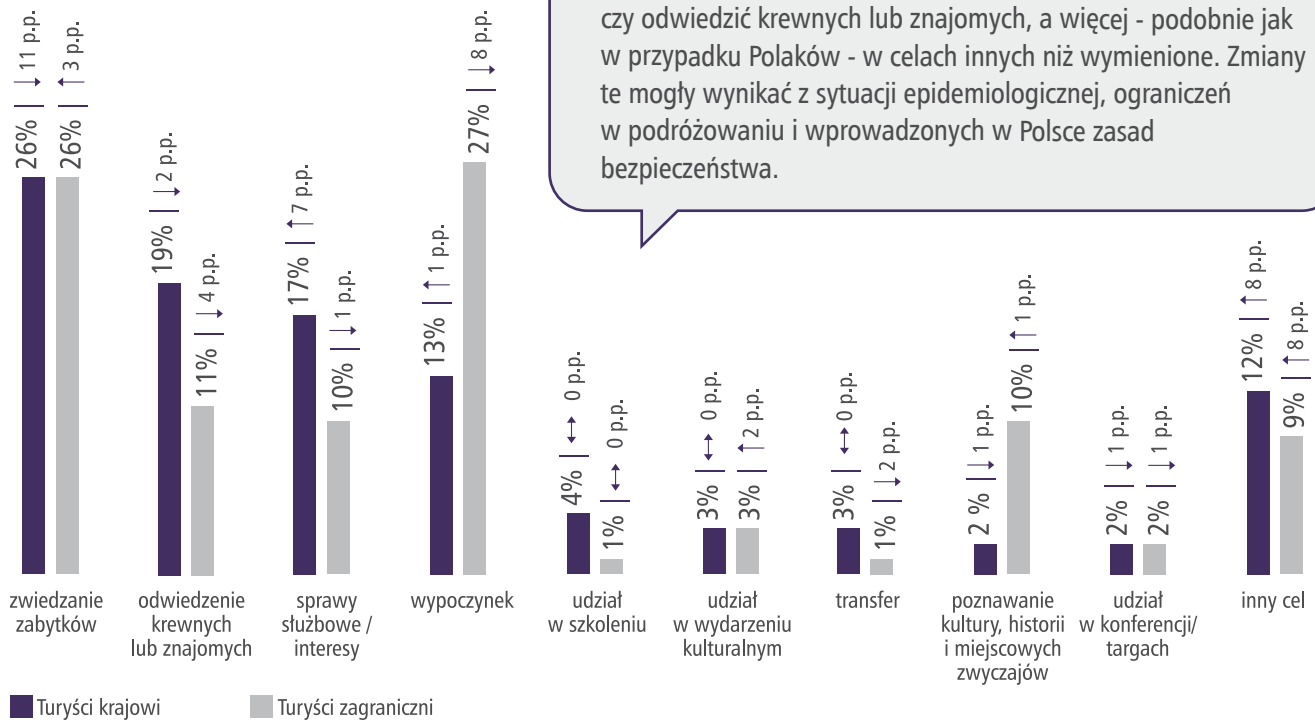

Turyści zagraniczni

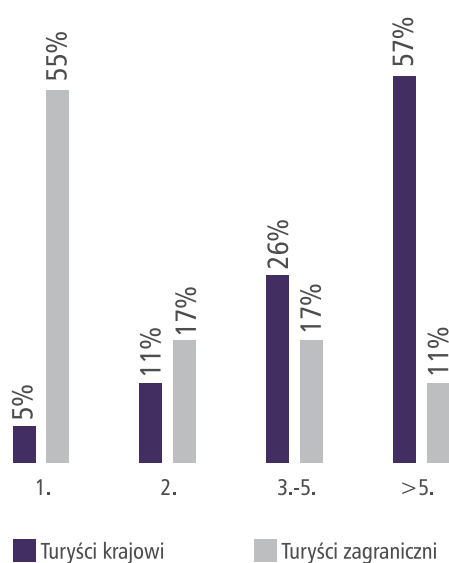
Charakterystyka pobytu turystów w Warszawie

Główny cel wizyty w Warszawie w 2020 roku (udział procentowy i zmiana w stosunku do 2019 r.)*4, 5

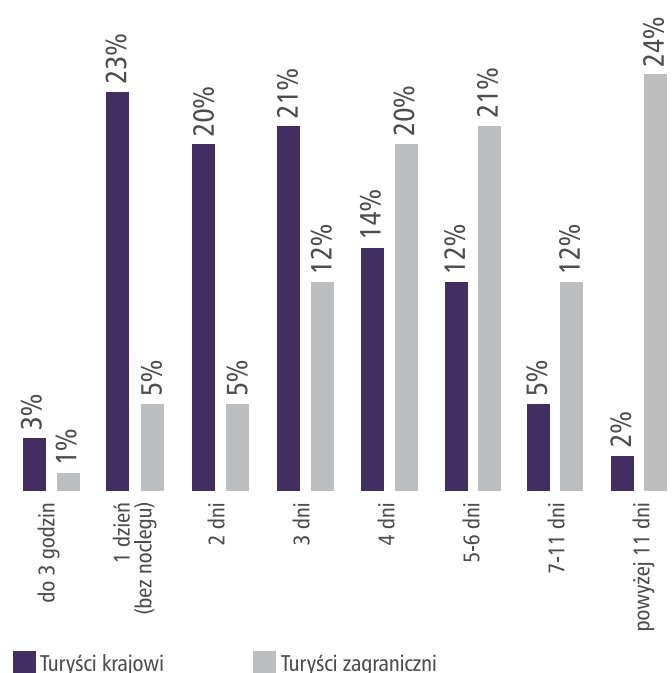

*zmiana w stosunku do analogicznego okresu w 2019 roku (badanie zostało wykonane w 2020 r. w miesiącach wrzesień-listopad)

Którą wizytą turystów odwiedzających Warszawę w 2020 roku była bieżąca wizyta?⁴

Długość pobytu w Warszawie w 2020 roku⁴

6,9 dnia | **↑ 2,9 dnia**

średnia długość pobytu
w Warszawie w 2020 roku^{5, 6} | w stosunku
do 2019 r.*

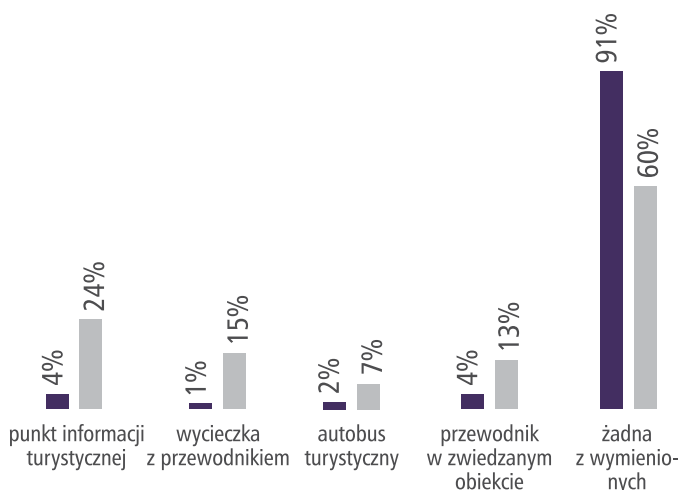
3,5 dnia | **↑ 0,4 dnia**
turyści krajowi

24,0 dnia | **↑ 18,7 dnia**
turyści zagraniczni

Komentarz: W związku z ograniczeniami w podróżowaniu związanymi z pandemią COVID-19 zmieniła się struktura turystów zagranicznych. W 2020 roku największy odsetek stanowili obcokrajowcy, którzy spędzili w Warszawie powyżej 11 dni (byli to np. studenci przebywający na wymianie). Przełożyło się to na znaczny wzrost średniej długości pobytu turystów zagranicznych.

*zmiana w stosunku do analogicznego okresu w 2019 roku (badanie zostało wykonane w 2020 r. w miesiącach wrzesień-listopad)

Korzystanie z wybranych miejscowych usług turystycznych podczas pobytu w Warszawie w 2020 roku⁴

■ Turyści krajowi ■ Turyści zagraniczni

43 731 osób | **↓ 65%**

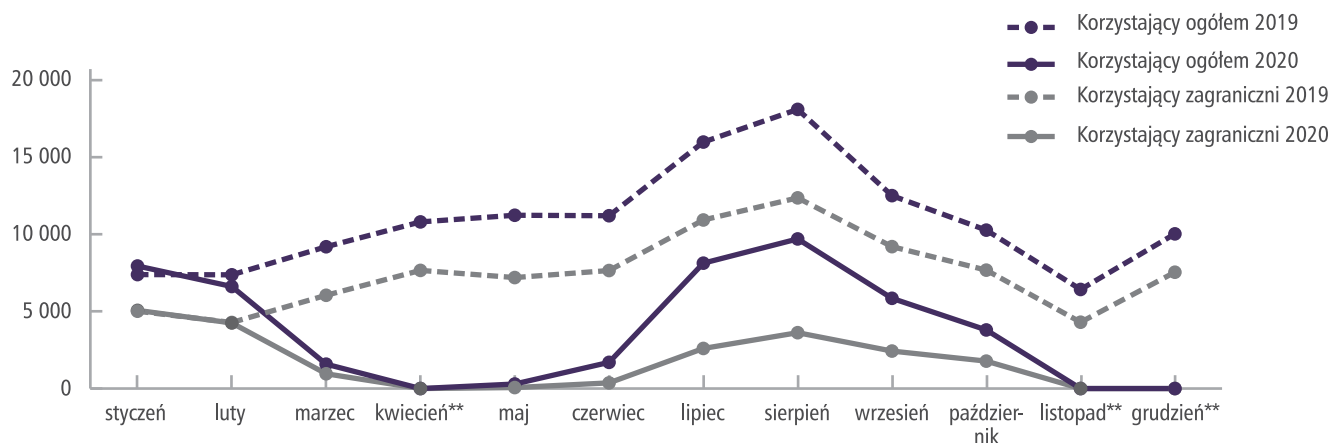
korzystający z punktów
Warszawskiej Informacji
Turystycznej* w 2020 roku⁷ | w stosunku
do 2019 r.

23 467 | **↓ 40%**
krajowi

20 264 | **↓ 76%**
zagraniczni

*statystyki obejmują korzystających z punktów WIT w Pałacu Kultury i Nauki oraz Centrum Praskim Koneser

Korzystający z punktów Warszawskiej Informacji Turystycznej* wg miesięcy w latach 2019-2020⁷

*statystyki obejmują korzystających z punktów WIT w Pałacu Kultury i Nauki oraz Centrum Praskim Koneser

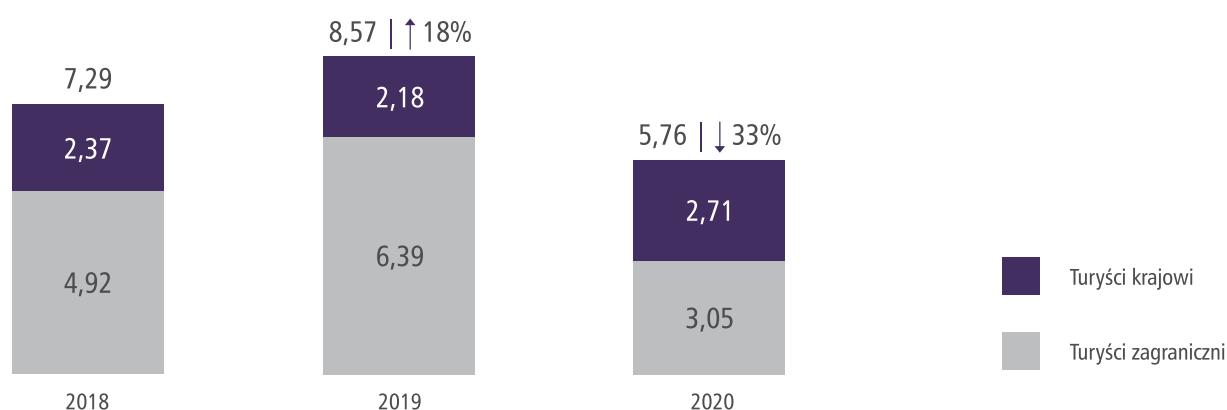
**ze względu na sytuację pandemiczną w kwietniu, listopadzie i grudniu 2020 r. punkty WIT były zamknięte

5 Wydatki turystów i wpływ turystyki na gospodarkę miasta

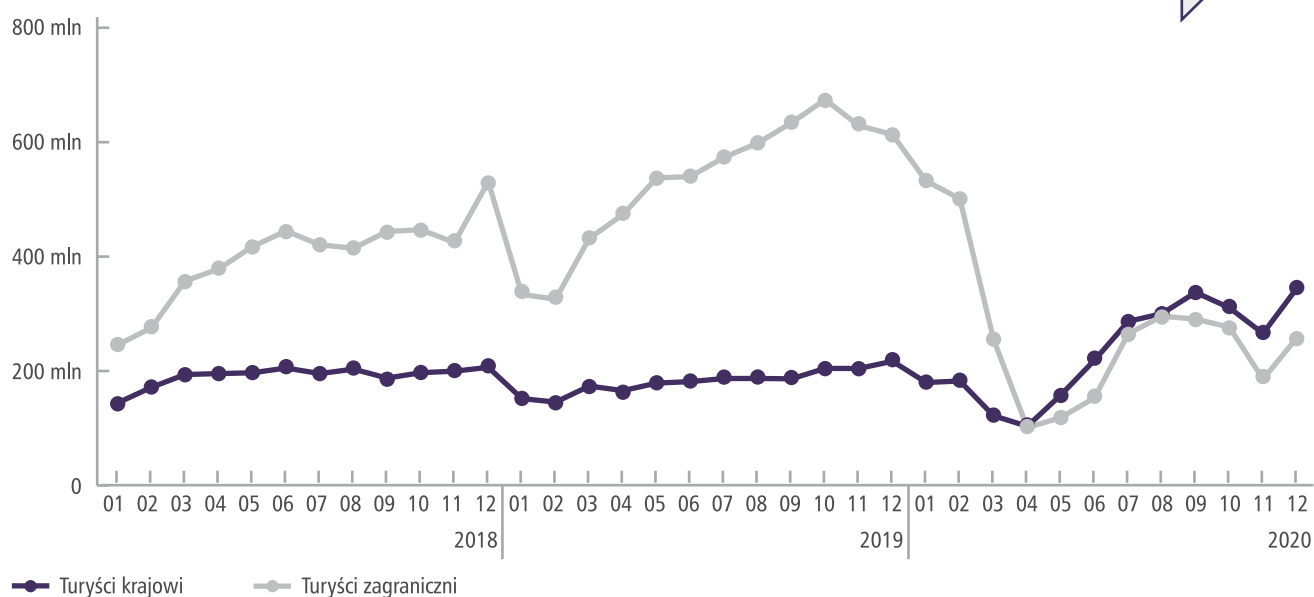
Szacunkowe wydatki turystów w Warszawie¹

Szacunkowe wydatki turystów w latach 2018-2020 (liczba w mld PLN i zmiana rok do roku)

Szacunkowe wydatki turystów w latach 2018-2020 w rozbiciu na miesiące

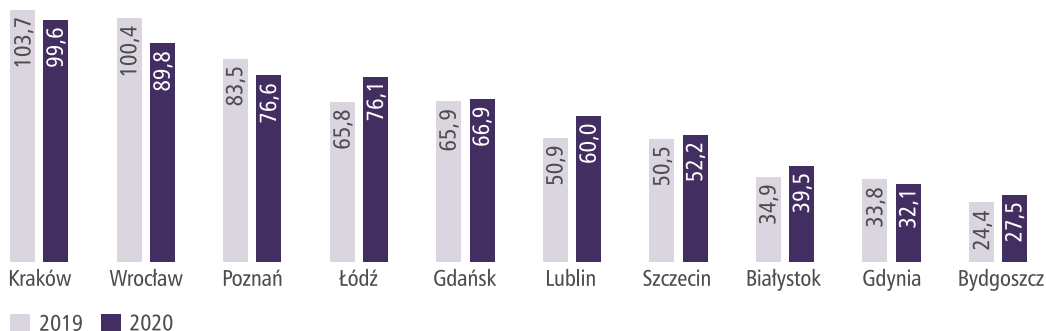
Komentarz: Miesięczne wydatki turystów wynosiły ok. 600 mln PLN. Najwięcej wydawano w grudniu oraz w miesiącach letnich i jesiennych. Zdecydowany spadek wydatków w marcu i kwietniu 2020 roku wynikał najprawdopodobniej z wprowadzenia pierwszych obostrzeń spowodowanych rozprzestrzenianiem się wirusa COVID-19 na świecie.

W rozbiciu na dni tygodnia, w 2020 roku **średnie wydatki** turystów krajowych, w dni powszednie, kształtowały się podobnie. Mniej wydawano w soboty, a najniższe wydatki notowane były w niedziele. Obcokrajowcy najczęściej wydawali w piątki i soboty, a najmniej – podobnie jak Polacy – w niedziele.

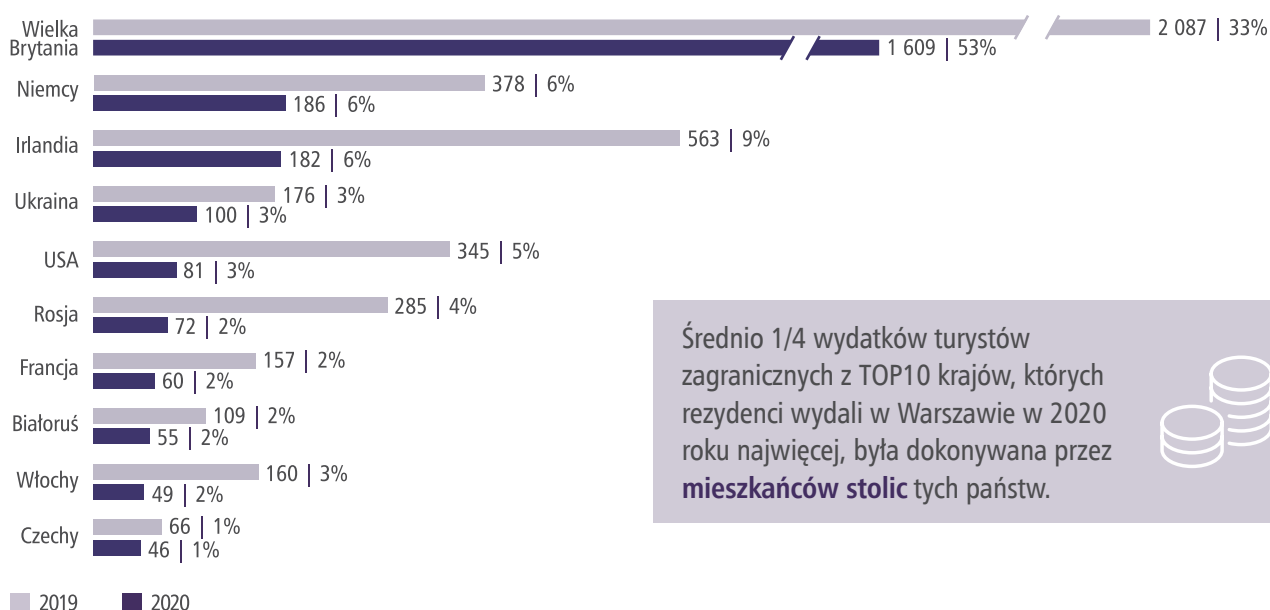

Szacunkowe wydatki turystów krajowych w latach 2019-2020 – TOP10 wg miejsca zamieszkania* (w mln PLN)

*wybór miast został dokonany w oparciu o wielkość wydatków turystów w 2020 roku

Szacunkowe wydatki turystów zagranicznych w latach 2019-2020 – TOP10 wg kraju zamieszkania* (liczba w mln PLN i udział w wydatkach ogółem turystów zagranicznych)

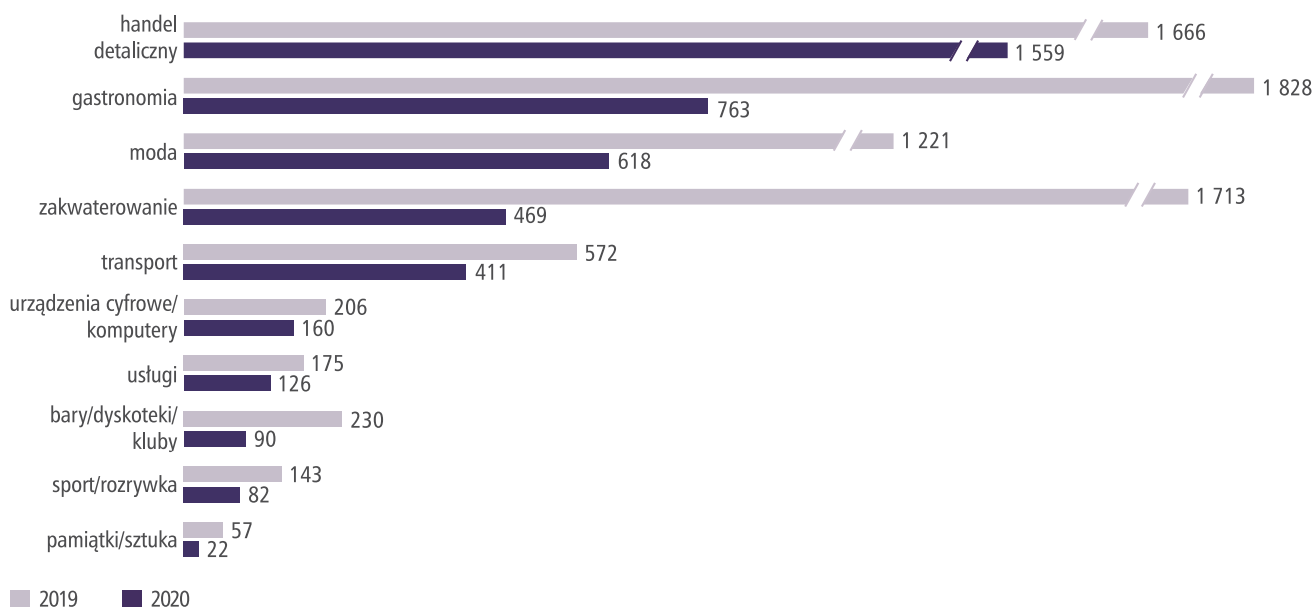

Średnio 1/4 wydatków turystów zagranicznych z TOP10 krajów, których rezydenci wydali w Warszawie w 2020 roku najwięcej, była dokonywana przez **mieszkańców stolic** tych państw.

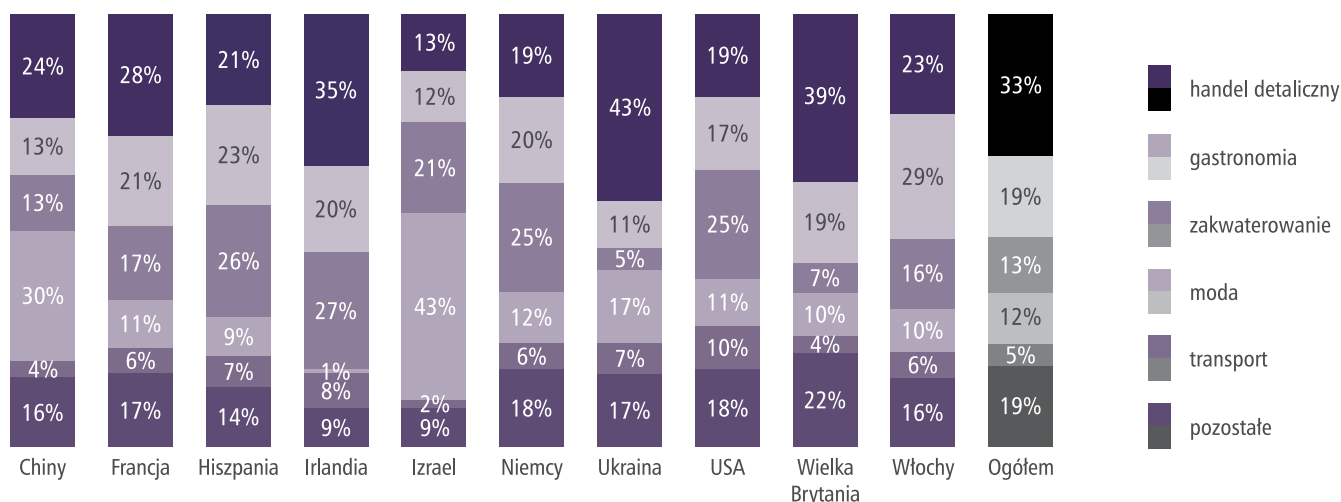

*wybór krajów został dokonany w oparciu o wielkość wydatków turystów w 2020 roku

Szacunkowe wydatki turystów w latach 2019-2020 – TOP10 kategorii zakupowych, na które turyści wydali w 2020 roku najwięcej (w mln PLN)

Struktura wydatków turystów z wybranych krajów w 2020 roku na tle struktury wydatków turystów zagranicznych ogółem

Wpływ turystyki na gospodarkę Warszawy²

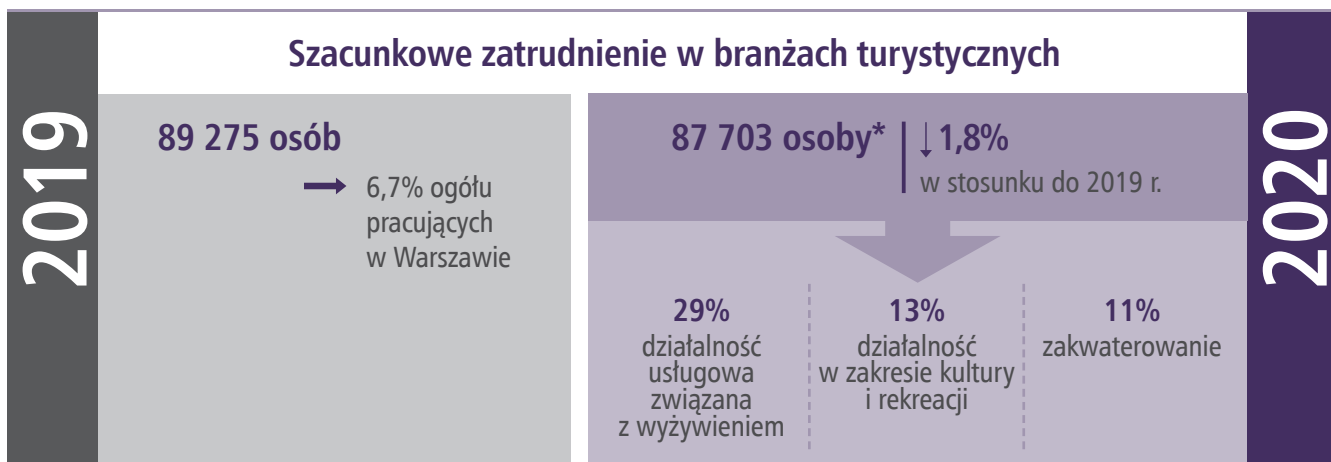
*uwzględnia wkład charakterystycznych turystycznych rodzajów działalności, których część produkcji może być przeznaczona również dla mieszkańców oraz może być sprzedawana (np. przez organizatorów turystyki) również poza województwem mazowieckim

**brak danych dotyczących wielkości PKB Warszawy w 2020 roku uniemożliwił wyliczenie udziału procentowego wkładu gospodarki turystycznej w PKB stolicy

***wkład turystyki przyjazdowej to ta część wkładu gospodarki turystycznej w PKB Warszawy, która jest najsilniej związana ze sprzedażą usług turystom

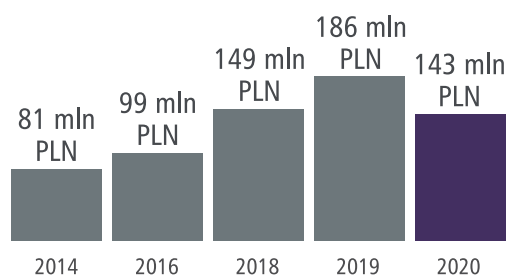
****brak danych dotyczących wielkości PKB Warszawy w 2020 roku uniemożliwił wyliczenie udziału procentowego wkładu turystyki przyjazdowej w PKB stolicy

Komentarz: Spadek wkładu gospodarki turystycznej w PKB Warszawy był w analizowanym okresie znacznie mniejszy niż spadek wkładu turystyki przyjazdowej w PKB stolicy, ponieważ ze znacznej części usług oferowanych w ramach tzw. charakterystycznych działalności turystycznych (np. usługi związane z żywnością czy transportem) korzystają nie tylko turyści, ale także mieszkańcy. To wielkość wkładu turystyki przyjazdowej w 2020 roku ilustruje skalę załamania się turystyki spowodowanego pandemią COVID-19, zwłaszcza w usługach związanych z zakwaterowaniem oraz transportem lotniczym.

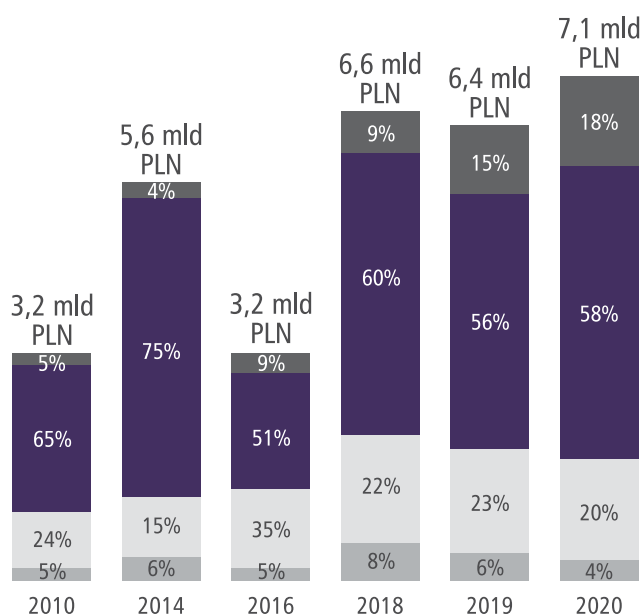
*brak danych o liczbie pracujących w Warszawie w 2020 roku uniemożliwił wyliczenie udziału procentowego pracujących w branżach turystycznych

Szacunkowe wpływy z turystyki do budżetu m.st. Warszawy w latach 2014-2020

Komentarz: W latach 2019-2020 utrzymała się tendencja zaobserwowana w poprzednich latach. Notowany jest stały spadek liczby pracujących w działalności związanej z zakwaterowaniem (pomimo dynamicznego wzrostu liczby obiektów noclegowych), a szybko przybywa zatrudnionych w gastronomii. Niemal połowa pracowników w gospodarce turystycznej w 2019 roku była zatrudniona w mikropodsiębiorstwach.

Szacunkowe nakłady inwestycyjne na turystykę w latach 2010-2020 (liczba i udział procentowy)

Komentarz: Pandemia COVID-19 nie miała wpływu na wielkość nakładów inwestycyjnych na turystykę w 2020 roku. Inwestycje rozpoczęte i zaplanowane przed wybuchem pandemii były kontynuowane. Spadki nakładów będą najprawdopodobniej widoczne dopiero w kolejnych latach.

- działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
- transport i gospodarka magazynowa
- budownictwo (w tym drogi)
- zakwaterowanie i gastronomia

6 | Przemysł spotkań

**Warszawa
to najlepsze
miejsce
dla wydarzeń
naukowych
i biznesowych
w Polsce^{1, 2, 3}**

rozbudowana siatka krajowych i międzynarodowych połączeń lotniczych

największa podaż miejsc noclegowych w hotelach

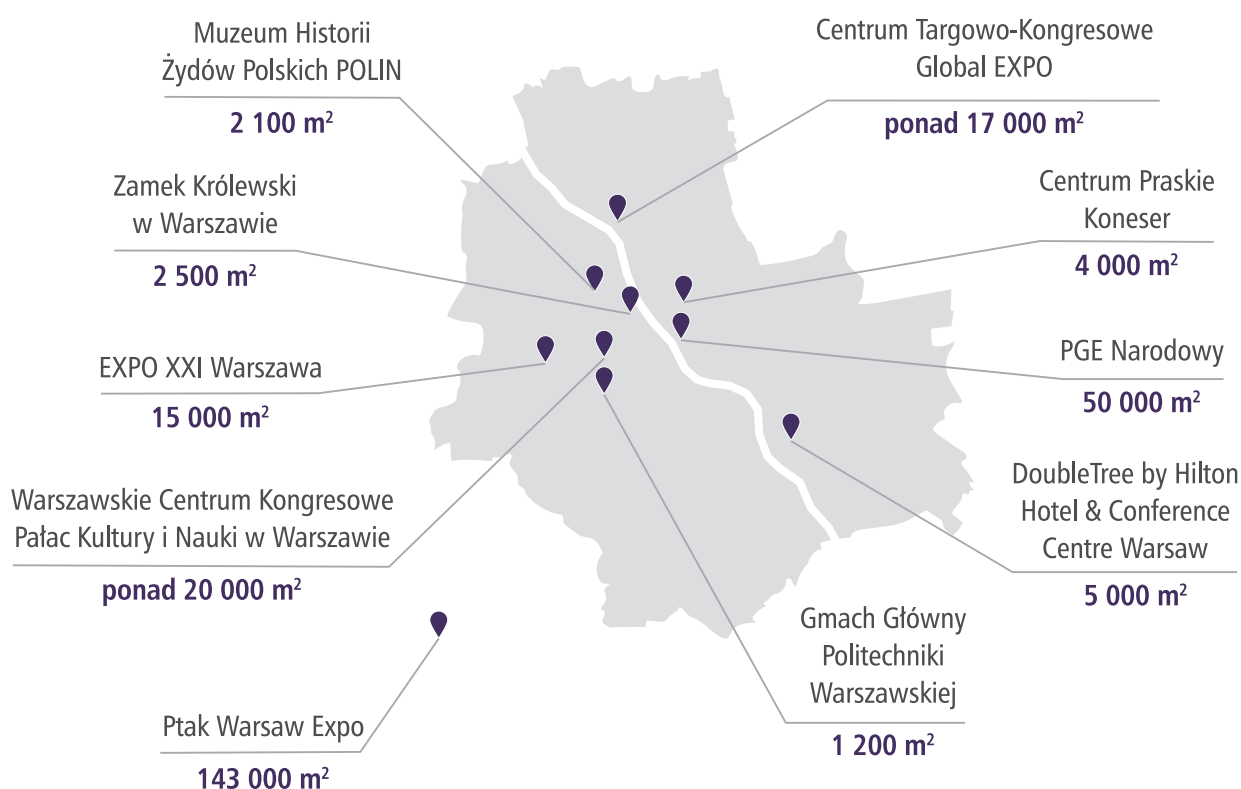

ponad 200 głównych obiektów konferencyjnych i eventowych (centra i hotele konferencyjne oraz muzea, teatry i uczelnie dysponujące salami konferencyjnymi)

szeroki katalog firm świadczących profesjonalne usługi dla przemysłu spotkań

Powierzchnia do organizacji wydarzeń w wybranych obiektach w 2020 roku^{4, 5}

Kondycja warszawskiej branży turystycznej i MICE w dobie globalnego kryzysu wywołanego pandemią COVID-19*⁶

100% | przedstawiciele branży potwierdziło spadek przychodów ich instytucji/przedsiębiorstwa w okresie marzec-grudzień 2020 roku w porównaniu z analogicznym okresem w ubiegłym roku, a 2/3 z nich było zdania, że wyniósł on 75-100%

96% | ankietowanych spodziewało się spadku przychodów w 2021 roku w porównaniu do 2019 roku (35% z nich w przedziale 75-100%, a 46% w przedziale 50-70%)

54% | respondentów potwierdziło redukcję zatrudnienia w ich instytucji/przedsiębiorstwie w okresie marzec-grudzień 2020 roku

64% | badanych potwierdziło wstrzymanie zaplanowanych w ich instytucji/przedsiębiorstwie inwestycji w okresie marzec-grudzień 2020 roku

Z jakich form rządowego wsparcia w ramach tzw. tarcz antykryzysowych najczęściej korzystano w badanych instytucjach/przedsiębiorstwach?

80% | zwolnienia z ZUS

74% | świadczenia postojowe

74% | dopłaty do wynagrodzeń

*wyniki badania, w którym wzięli udział przedstawiciele podmiotów z różnych sektorów branży turystycznej i MICE Warszawy

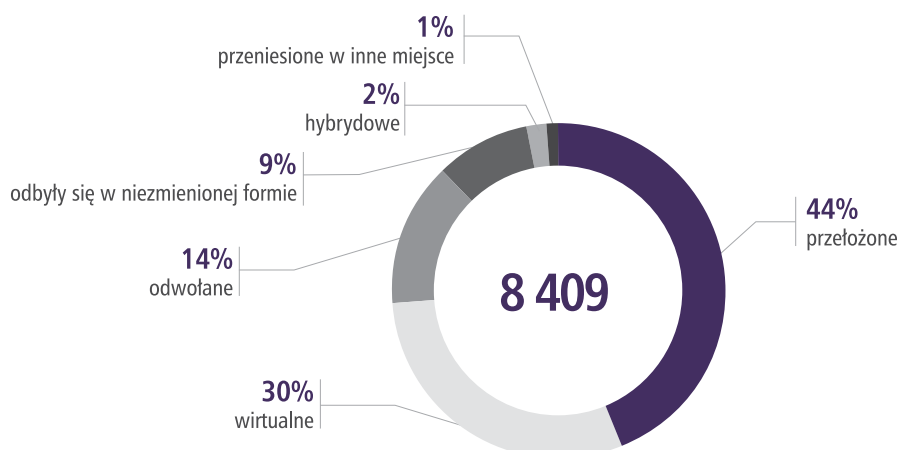
W wyniku wprowadzonych restrykcji dotyczących funkcjonowania branży spotkań w Polsce, przez niemal cały 2020 rok wydarzenia konferencyjne, targowe i eventowe nie odbywały się. W związku z tym w tym wydaniu Raportu dane liczbowe dotyczące wydarzeń nie zostaną podane.¹

Spotkania stowarzyszeń* wg ICCA (International Congress and Convention Association) – najważniejszego międzynarodowego stowarzyszenia rynku kongresowego⁷

*spotkania międzynarodowych stowarzyszeń, które odbywają się cyklicznie, skupiają minimum 50 uczestników oraz migrują pomiędzy co najmniej trzema krajami

W związku z pandemią COVID-19 ICCA zrezygnowało z przygotowania zestawienia uwzględniającego liczbę zorganizowanych spotkań stowarzyszeń w poszczególnych miastach w 2020 roku.

Liczba spotkań stowarzyszeń zaplanowanych na świecie na 2020 rok

Wpływ pandemii COVID-19 na przyszłość rynku spotkań stowarzyszeń na świecie*8

66% | stowarzyszeń uważa, że pandemia zasadniczo zmieni sposób, w jaki będą one działać w przyszłości

84% | stowarzyszeń zamierza włączyć elementy hybrydowe i cyfrowe do przyszłych wydarzeń dla zwiększenia frekwencji

60% | stowarzyszeń uważa, że, w porównaniu ze spotkaniami tradycyjnymi, organizacja wydarzeń wirtualnych ogranicza szansę na ich ostateczne powodzenie

*wyniki badania przeprowadzonego w 2020 roku przez ICCA (International Congress and Convention Association) we współpracy z AfSAE (African Society of Association Executives), APFAO (Asia Pacific Federation of Association Organisations) i ESAE (European Society of Association Executives), w którym przeanalizowano strategię i plany po COVID-19 niemal 200 międzynarodowych stowarzyszeń na całym świecie

Wydarzenia planowane w Warszawie na lata 2021-2026¹

Większość wydarzeń zaplanowanych na 2020 rok została w pierwszej kolejności przeniesiona na 2021 rok, a następnie na kolejne lata.

Zdaniem Warsaw Convention Bureau największe szanse na pozyskanie mają aktualnie wydarzenia planowane na lata 2023-2024 i późniejsze.

86% | pozyskiwanych wydarzeń to konferencje i kongresy

37% | pozyskiwanych wydarzeń ma status TBC (data wydarzenia jest jeszcze ustalana przez organizatora)

Największe wydarzenia zaplanowane w Warszawie na lata 2021-2024*1

World
of Coffee

3 | **10 000**
dni | uczestników

Meeting of the World Convention
of the Churches of Christ (WCCC)

4 | **4 000**
dni | uczestników

World Congress of Audiology
(WCA)

4 | **1 100**
dni | uczestników

International Numismatic
Congress (INC)

6 | **720**
dni | uczestników

ESSKA Speciality
Days

2 | **700**
dni | uczestników

International Symposium
on Bilingualism (ISB)

6 | **630**
dni | uczestników

*stan na maj 2021 r.

Prognozy dotyczące tempa odradzania się rynku spotkań w Europie po pandemii COVID-19*⁹

- utrzymujące się w 2021 roku restrykcje dot. podróżowania i funkcjonowania branży spotkań oraz negatywne nastroje związane z pandemią spowodują, że rynek konferencyjny zacznie się odradzać dopiero w 2022 roku
- przewidywane zniesienie większości restrykcji w 2022 roku pozwoli na szybkie ożywienie się sektora podróży służbowych, jednak poziom wydatków turystów biznesowych będzie w 2022 roku o 33% niższy w porównaniu z 2019 rokiem
- zmiana średniookresowych zachowań turystów biznesowych oraz rozwój wirtualnych i hybrydowych form uczestnictwa w konferencjach i spotkaniach oddali w czasie powrót do wskaźników sprzed pandemii; małe wydarzenia korporacyjne i eventy odrodzą się w pełni do końca 2022 roku, a duże konferencje i kongresy do końca 2023 roku
- średnia frekwencja we wszystkich wydarzeniach aż do 2024 roku będzie niższa od tej, jaka notowana była w 2019 roku

*wg Strategic Alliance of the National Convention Bureaux of Europe

Prognozy dotyczące odradzenia się sektora podróży służbowych na świecie po pandemii COVID-19*¹⁰

- podróże służbowe powrócą później niż wypoczynkowe
- najszybciej odrodzą podróże służbowe regionalne i krajowe, a w dalszej kolejności międzynarodowe
- jako pierwsze organizowane będą wydarzenia biznesowe o charakterze sprzedażowym i spotkania z klientami
- w pierwszej kolejności odbywać się będą podróże służbowe w branżach najmniej dotkniętych kryzysem, czyli przemysłowych i produkcyjnych (np. budownictwo, produkcja maszyn i urządzeń, farmaceutyka)

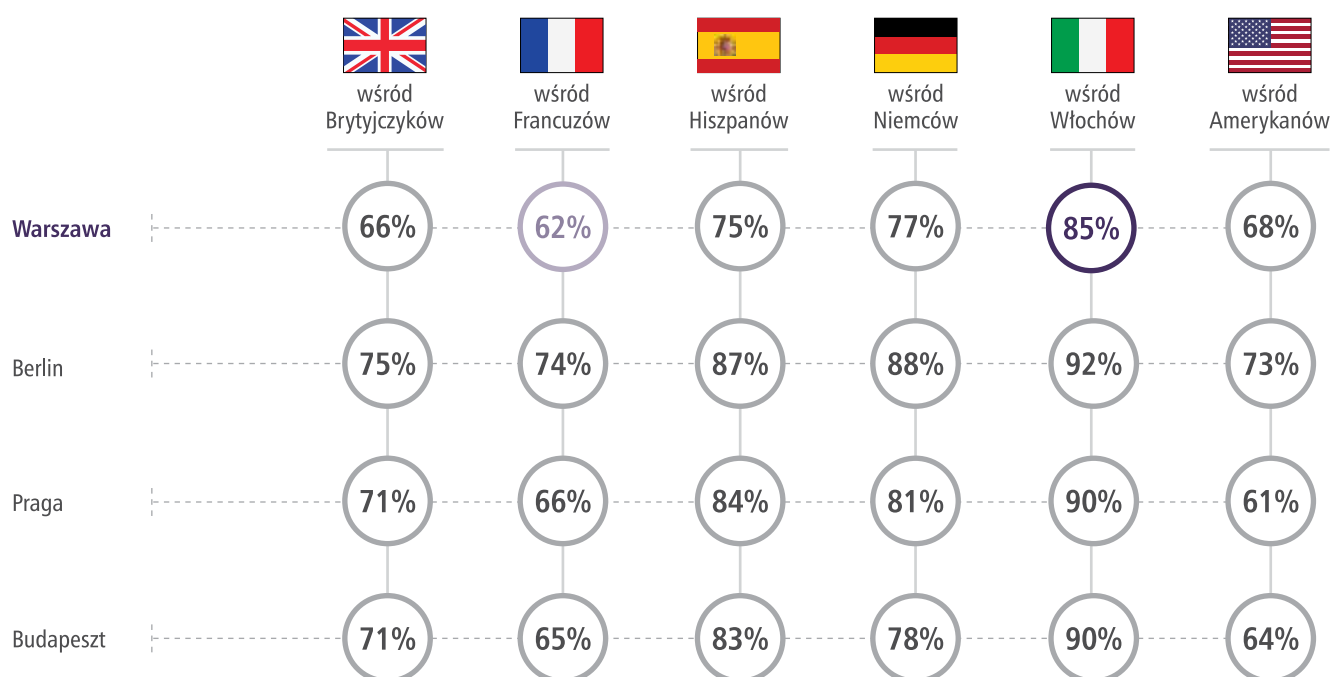

*wynik konsultacji branżowych przeprowadzonych przez firmę McKinsey & Company oraz badania ankietowego dla Global Business Travel Association (GBTA) przeprowadzonego wśród firm zajmujących się organizacją podróży służbowych i dostawców usług turystycznych, w tym członków GBTA i firm niezrzeszonych

7 | Wizerunek

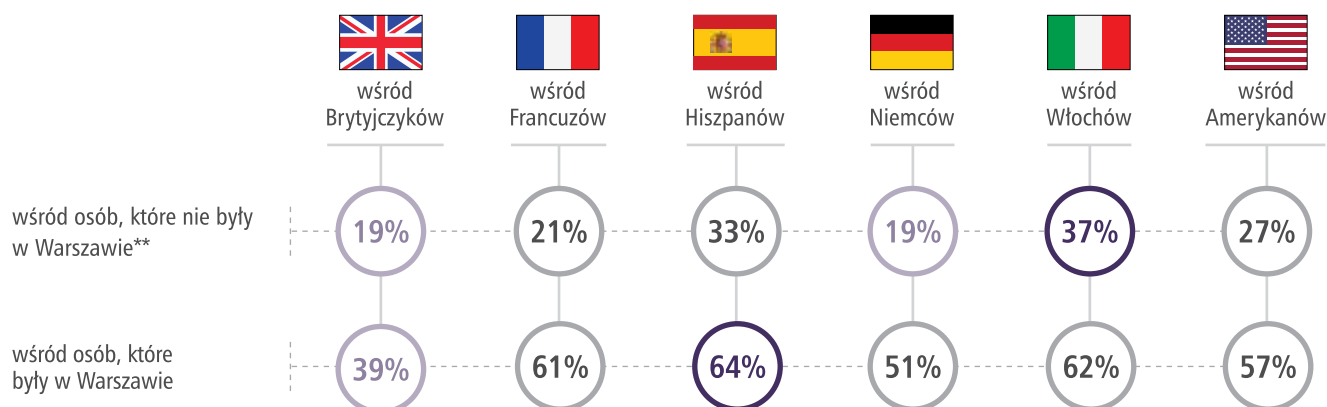
Znajomość Warszawy wśród mieszkańców wybranych krajów na tle innych miast europejskich*^{1, 2}

*wśród mieszkańców Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Włoch w 2019 r. oraz wśród mieszkańców największych miast USA w 2018 r.

Pozytywne odczucia względem Warszawy wśród mieszkańców wybranych krajów*^{1, 2}

*wśród mieszkańców Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Włoch w 2019 r. oraz wśród mieszkańców największych miast USA w 2018 r.

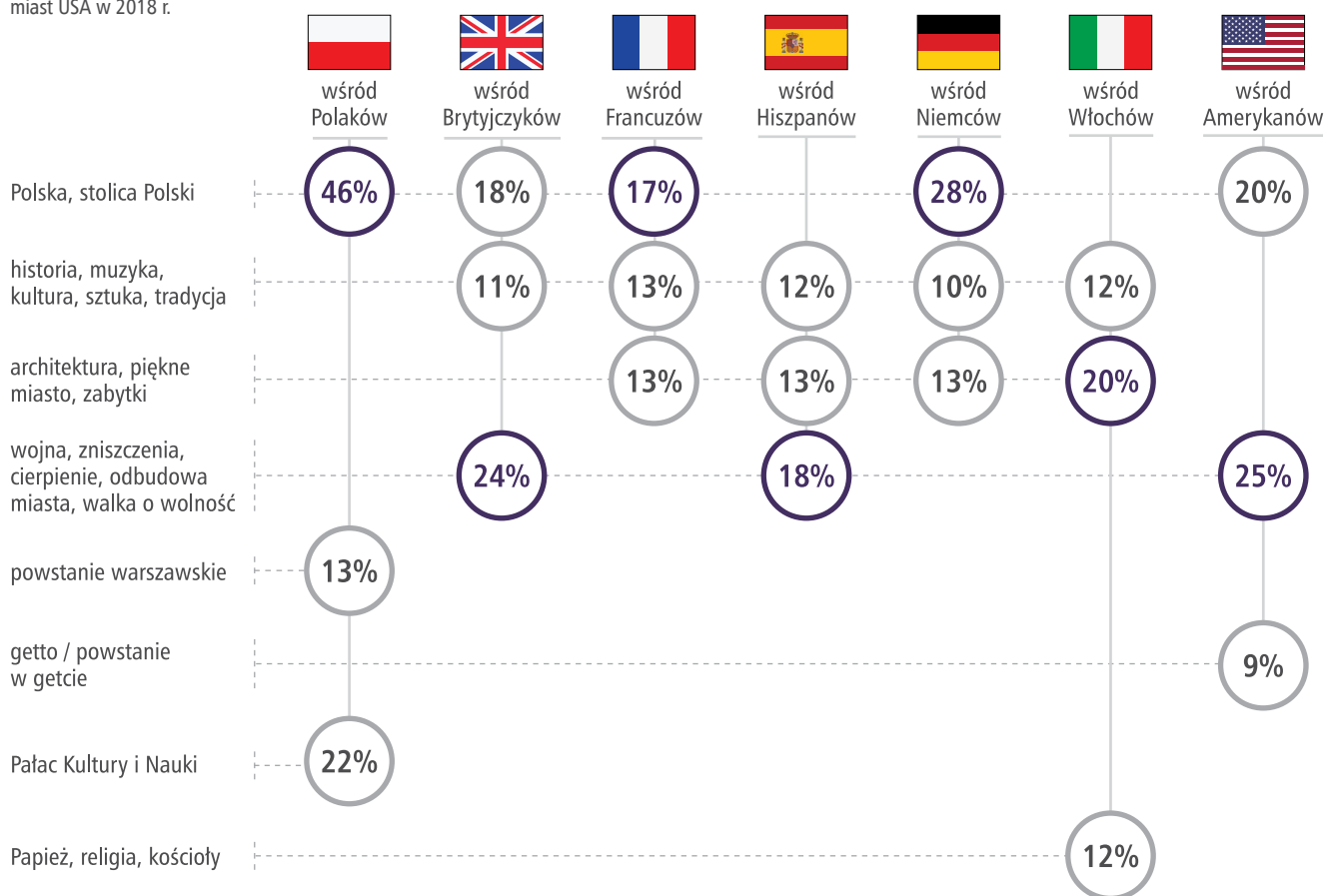

**wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Główne skojarzenia z Warszawą wśród mieszkańców wybranych krajów*,**1, 2, 3

*wśród mieszkańców Polski w 2020 r., wśród mieszkańców Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Włoch w 2019 r. oraz wśród mieszkańców największych miast USA w 2018 r.

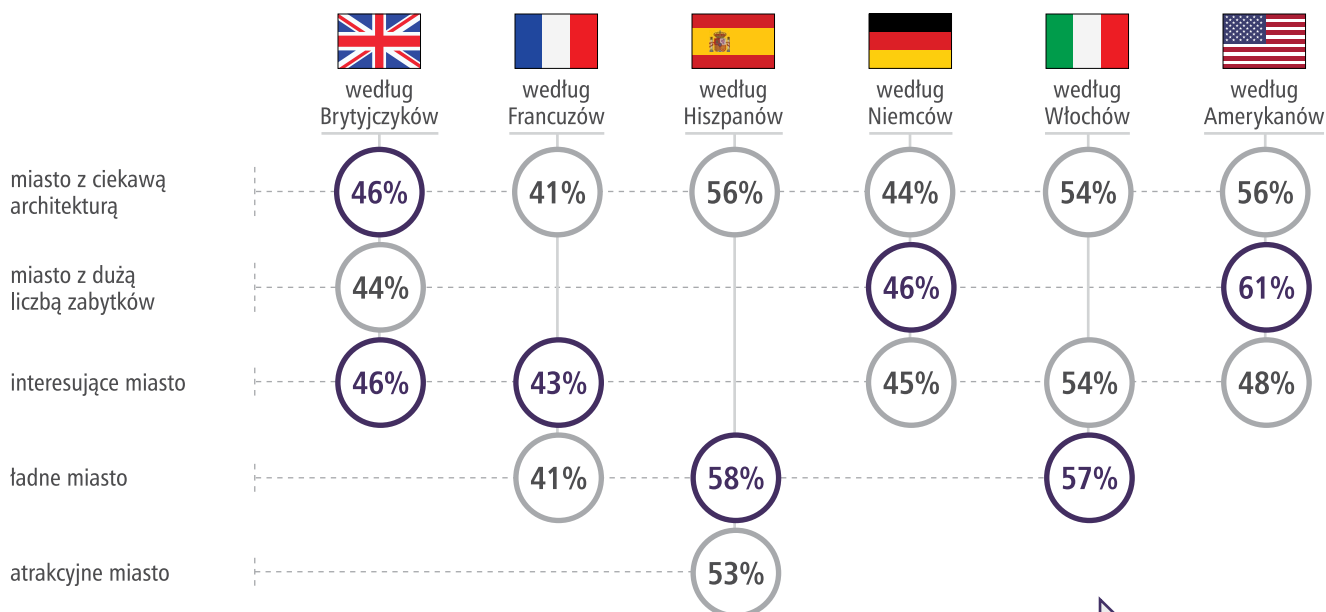

**wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Komentarz: Skojarzeniami wspólnymi dla większości nacji są: stołeczność Warszawy, jej historia/kultura oraz architektura/zabytki. W niektórych krajach wśród dominujących skojarzeń pojawiają się także te związane z wojną i religią, a jedynie wśród Polaków silnym skojarzeniem jest Pałac Kultury i Nauki.

Główne cechy Warszawy według mieszkańców wybranych krajów*,**1, 2

*wśród mieszkańców Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Włoch w 2019 r. oraz wśród mieszkańców największych miast USA w 2018 r.

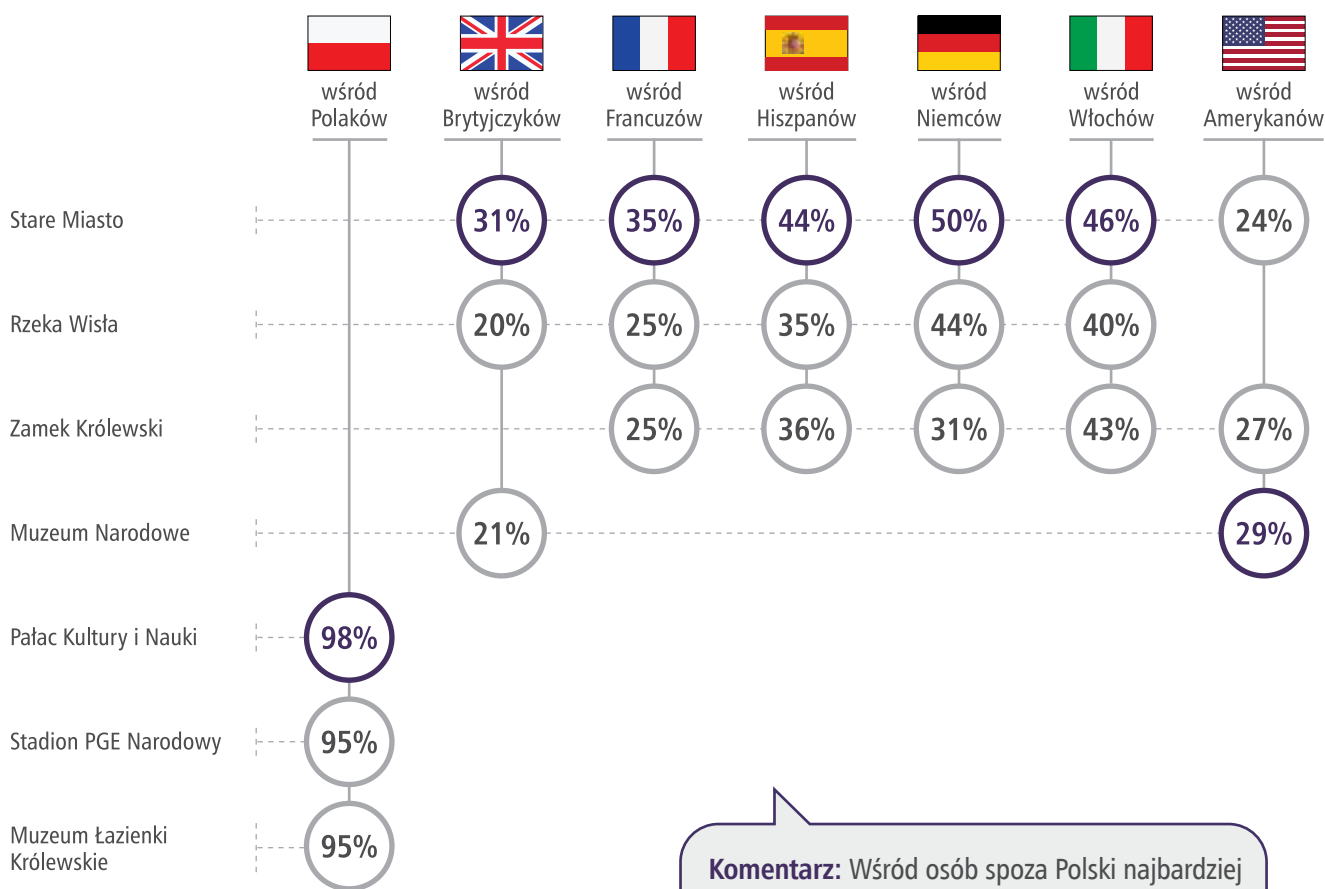
**według osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Komentarz: We wszystkich krajach to pozytywne cechy miasta – związane z jego atrakcyjnością turystyczną – są tymi dominującymi.

Najbardziej znane wśród mieszkańców wybranych krajów warszawskie obiekty, miejsca i wydarzenia^{*,**1, 2, 3}

^{*}wśród mieszkańców Polski w 2020 r., wśród mieszkańców Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Włoch w 2019 r. oraz wśród mieszkańców największych miast USA w 2018 r.

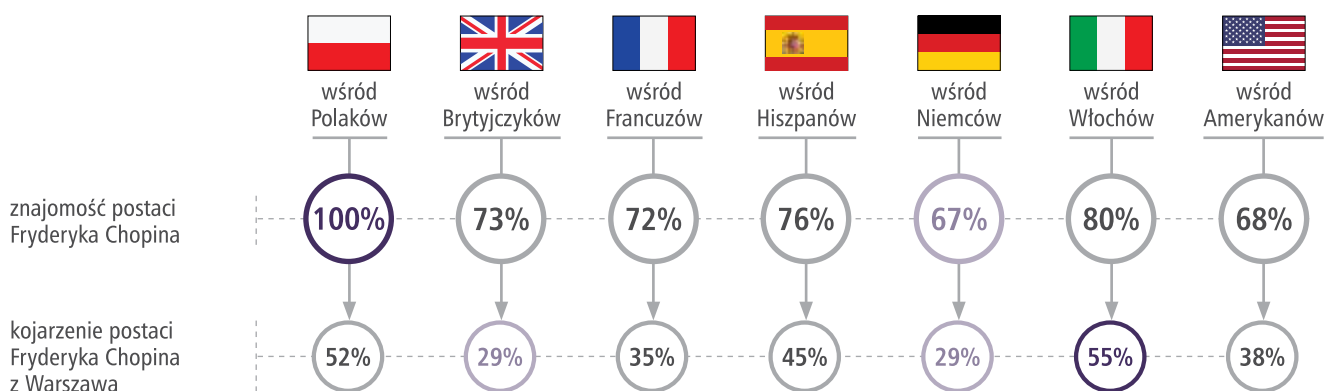

^{**}wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Komentarz: Wśród osób spoza Polski najbardziej znana była warszawska Starówka. Nieco rzadziej wymieniano Wisłę i Zamek Królewski. Wśród Polaków wskazania wyraźnie różniły się w porównaniu do pozostałych nacji.

Rozpoznawalność postaci Fryderyka Chopina wśród mieszkańców wybranych krajów^{*,**1, 2, 3}

^{*}wśród mieszkańców Polski w 2020 r., wśród mieszkańców Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii, Niemiec i Włoch w 2019 r. oraz wśród mieszkańców największych miast USA w 2018 r.

^{**}wśród osób, które znają Warszawę choćby ze słyszenia

Warszawa w opinii turystów w 2020 roku^{4, 5}

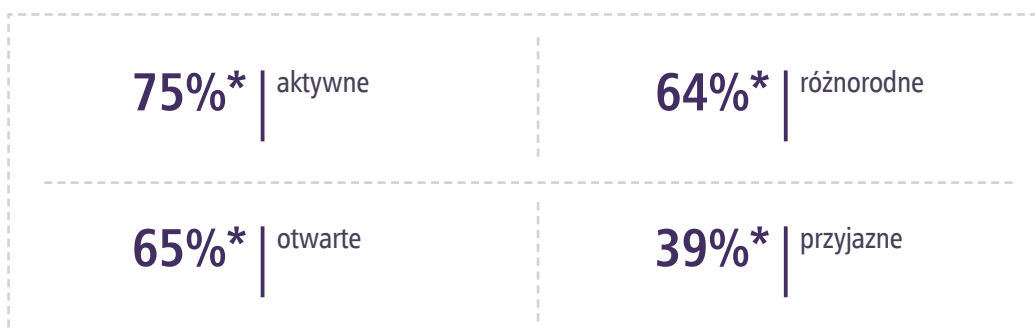
*w skali od 1 do 10

**zmiana w stosunku do analogicznego okresu w 2019 roku (badanie zostało wykonane w 2020 r. w miesiącach wrzesień-listopad)

*** w skali od -100 do +100

Komentarz: W roku pandemii COVID-19 po raz pierwszy od kilku lat wartości tych wskaźników nie wzrosły lub były niższe niż w roku ubiegłym.

Według mieszkańców Polski Warszawa to miasto:³

*dane za 2020 rok

92%

turystów w 2020 roku dobrze oceniło bezpieczeństwo w mieście⁴

Niemcy znacznie częściej kojarzą z Polską i Polakami Warszawę niż Kraków i Gdańsk. Dominującą grupą **skojarzeń mieszkańców Niemiec** z Polską, podobnie jak w latach 2016 i 2018, były te związane z turystyką, urlopem i pięknymi krajobrazami. W 2020 roku stanowiły one 29% wszystkich skojarzeń z naszym krajem, co oznacza wzrost w porównaniu do poprzednich badań.⁶

Warszawa w 2020 roku po raz kolejny znalazła się w czwartej dziesiątce światowego **rankingu marek miast** Anholt-Ipsos City Brands Index, w sąsiedztwie Moskwy i Bazylei.⁷

Warszawskie osiedle Powiśle zajęło 6. miejsce w rankingu „**najfajniejszych dzielnic w Europie**”, opracowanym przez brytyjski serwis informacyjny The Guardian. Powiśle wyprzedziło dzielnice takich miast jak Paryż, Rzym czy Praga. Autorzy zestawienia docenili m.in. klimat bulwarów wiślanych, różnorodność oferty gastronomicznej i handlowej oraz wszechobecną zieleń.⁸

Źródła

Rozdział 1:

1. Przegląd statystyczny Warszawy 01/2021, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2021
2. Przegląd statystyczny Warszawa Rok XXV nr 4, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2017
3. Przegląd Statystyczny Warszawy 04/2018, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2019
4. Przegląd statystyczny Warszawy 04/2020, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2021
5. Report on the Quality of Life in European Cities 2020, European Commission - Directorate-General for Regional and Urban Policy, 2020
6. Badanie warunków prowadzenia działalności gospodarczej w m.st. Warszawie, PBS, 2021
7. Warszawa. Twoje miejsce, Urząd m.st. Warszawy, 2021
8. Sytuacja społeczno-gospodarcza w kraju w 2020 r., Główny Urząd Statystyczny, 2021
9. Rocznik Statystyczny Warszawy, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2020
10. <https://www.fitchratings.com/entity/warsaw-city-of-87942985#ratings> (dostęp: 04.2021)
11. IDi European Cities and Regions of the Future 2020/21, IDi Intelligence/ The Financial Times, 2020
12. The Global Financial Centres Index 28, Long Finance and Financial Centre Futures, 2020
13. Tholons Global Innovation IndexTM 2020, Tholons, 2020
14. Global Cities: new priorities for a new world, 2020 Global Cities Report, Kearney, 2020
15. Marketbeat. Rynek biurowy. Warszawa 2020 r., Cushman & Wakefield, 2021
16. Office market in Warsaw, Savills Research, 2021
17. Polska. Market Insights. Raport Roczny 2021, Colliers, 2021
18. <https://colliers.prowlly.com/126371-rynek-handlowy-w-2020-prognozy-na-2021>
19. Badanie opinii odwiedzających Warszawę w 2020 r., Danae, 2020
20. Barometr Warszawski XI'16, Realizacja, 2016
21. Barometr Warszawski IX'20, Danae, 2020
22. Barometr Warszawski XI'19, Danae, 2019
23. EF English Proficiency Index, Education First, 2020
24. Mapping the World's Prices 2019, Deutsche Bank Research, 2019
25. World's Best Cities. A Ranking of Global Place Equity 2021, Resonance Consultancy, 2020
26. IESE Cities in Motion Index 2020, IESE Business School, University of Navarra, 2020
27. <https://www.szczucznainteligencja.org.pl/warszawa-i-wroclaw-wsrod-inteligentnych-miast-swiat/>
28. Program ochrony środowiska dla m.st. Warszawy na lata 2021-2024. Projekt, Urząd m.st. Warszawy, 2020
29. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/podsumowanie-2020-troska-o-tereny-zieleni-miejskiej-niezmieniamy-jednym-z-priorytetow-w-mia>
30. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/podsumowanie-2020-220-tys-nowych-drzew-i-kzew-w-w-miejskich-lasach>
31. <https://twojbudzet.um.warszawa.pl/faq/co-to-jest-bud-et-obywatelski>
32. <https://www.nagroda-architektoniczna.pl/winners/ekopak-w-ursusie/>
33. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/odwied-nowy-ekopak-w-ursusie>
34. <https://2030.um.warszawa.pl/aktualnosci/nowe-centrum-warszawy/>
35. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/nowe-centrum-warszawy>
36. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/plac-pi-ci-uog-w-jak-nowy>
37. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/remont-hali-gwardii-coraz-biel-eh-tnych-7-wykonawcw>
38. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/pawilon-emilia-w-nowej-ods-onie>
39. Turystyka w Warszawie w opinii mieszkańców, Urząd m.st. Warszawy, 2021

Rozdział 2:

1. <http://www.lot.com/pl/pl/>
2. https://www.alitalia.com/pl_pl/
3. <https://www.emirates.com/pl/polis/>
4. Lotnisko Chopina w Warszawie
5. Opracowanie własne na podstawie <https://www.ulc.gov.pl/pl/publikacje/statystyki-i-analizy>
6. <https://maps.google.pl/>
7. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/1017/szczegoly.html>
8. <https://www.lotnisko-chopina.pl/pl/aktualnosci-i-wydarzenia/0/1015/szczegoly.html>
9. Lotnisko Warszawa/Modlin
10. <https://www.modlinbus.pl/strony/page/dojazd-z-warszawy-centrum-na-lotnisko-modlin>
11. Turystyka w Warszawie. Raport 2016, Stołeczne Biuro Turystyki, 2017
12. Turystyka w Warszawie. Raport 2017, Stołeczne Biuro Turystyki, 2018
13. Turystyka w Warszawie. Raport 2018, Stołeczne Biuro Turystyki, 2019
14. Opracowanie własne na podstawie: Lotnisko Chopina w Warszawie; Lotnisko Warszawa/Modlin; <https://www.krakowairport.pl/pl/firma/lotnisko/aktualnosci/podsumowanie-2020-roku-w-krakow-airport/>; <https://www.airport.gdansk.pl/lotnisko/aktualnosci/mniej-pasazerow-i-operacji-lotniczych-wiecej-przewozow-cargo-n1961.html>; <https://www.katowice-airport.com/pl/nasze-lotnisko/statystyki/statystyki-roczne>; <http://airport.wroclaw.pl/lotnisko/lotnisko/statystyki/ruch-pasazerski/>; <https://www.airport-poznan.com/pl/pl/airport/statystyki>; https://www.bud.hu/en/budaepst_airport/download_area/statistics/traffic_statistics; <https://www.prg.aero/en/node/5162>
15. <http://rozklad-pkp.pl/>
16. Badanie opinii odwiedzających Warszawę w 2020 r., Danae, 2020
17. Opracowanie własne na podstawie „Badania opinii turystów odwiedzających Warszawę w 2019 roku”, Danae, 2020
18. Zarząd Transportu Miejskiego w Warszawie. Raport 2020, Zarząd Transportu Miejskiego w Warszawie, 2021
19. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/tramwaje-warszawskie-na-zielonej-fali-czyli-osciez-dno-czasu-dla-pasaer-w>
20. <https://www.ztm.waw.pl/informacje-prasowe/2021/11/27/3925-mln-na-transport-przyjazny-srodowisku/>
21. <https://www.ztm.waw.pl/informacje-prasowe/2021/01/22/nowoczesne-i-przyjazne-srodowisku/>
22. Warszawski Raport Rowerowy 2016, Urząd m.st. Warszawy, 2017
23. Warszawski Raport Rowerowy 2019, Urząd m.st. Warszawy, 2020
24. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/trudny-rok-wa-ne-inwestycje-rowerowe-podsumowanie-2020>
25. <https://www.veturilo.waw.pl/podsumowanie-sezonu-rowerowego-veturilo-2020/>

26. Barometr Warszawski XI'16, Realizacja, 2016
27. Barometr Warszawski IX'20, Danae, 2020
28. <https://www.uswitch.com/gas-electricity/eco-transport-index/>
29. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/podsumowanie-2020-kontrolne-taksy-weki-i-przewoz-w-os-b>
30. https://smartride.pl/Strefa_Danych/e-hulajoginy-sharing-polska-czwarty-kwartal-2020-roku/
31. <https://elektrycznyranking.pl/wypożyczalnia-hulajoginy-elektrycznych-hulajoginy-za-grosze-194/>
32. <https://www.kayak.pl/Tani-Wynajem-Samochodow-Warszawa.16954.cars.ksp> (dostęp: 03.2021)
33. Opracowanie własne na podstawie danych Stołecznego Biura Turystyki, Urzędu m.st. Warszawy oraz Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii
34. Raport roczny 2020. Rynek hotelowy w Polsce, Hotel Professionals, 2021
35. Stołeczne Biuro Turystyki
36. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/69238/dzis-nobu-hotel-warsaw-przywital-pierwszych-gosci-roberta-de-niro-nie-bylo-ale-ma-byc/>
37. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/71562/na-bliskiej-woli-ruszyli-kompleks-crowne-plaza-holiday-inn-express/>
38. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/69710/mercure-urus-station-w-klimacie-elektrycznej-kolei-dojazdowej/>
39. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/69713/czwarty-best-western-w-warszawie>
40. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/67698/w-warszawie-rusza-holiday-inn-express/>
41. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/71565/hampton-by-hilton-reduta-na-ochocie-w-nowym-stylu/>
42. <https://www.nagroda-architektoniczna.pl/winners/kompleks-p-4-z-hotelem-vienna-house-mokotow-warsaw/>
43. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/71819/vienna-house-mokotow-z-nagroda-architektoniczna-prezidenta-m-st-warszawy/>
44. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/72871/polska-glownym-celem-operatorow-hotelowych-w-regionie-cee-see/>
45. Opracowanie własne na podstawie danych: Stołeczne Biuro Turystyki; Rocznik Statystyczny Warszawy, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2020
46. Opracowanie własne na podstawie zasobów informacyjnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Statystycznego w Warszawie
47. Opracowanie własne na podstawie zasobów informacyjnych Urzędu Statystycznego w Warszawie
48. Opracowanie własne na podstawie zasobów informacyjnych TourMIS – MODUL University Vienna, Austrian National Tourist Office, European Travel Commission
49. The European Cities Marketing Benchmarking Report. 2019-2020, European Cities Marketing, 2020
50. Opracowanie własne na podstawie zasobów informacyjnych Urzędu Statystycznego w Warszawie oraz zasobów informacyjnych TourMIS – MODUL University Vienna, Austrian National Tourist Office, European Travel Commission
51. <https://www.e-hotelarz.pl/artyku/73698/cushman-wakefield-prognozy-dla-warszawskiego-ryнку-hotelowego-sa-dobre/>
52. <https://www.airdna.co/vacation-rental-data/app/1/default/warsaw/overview> (dostęp: 12.2020)

Rozdział 3:

1. https://pl.tripadvisor.com/Restaurants-274856-Warsaw_Mazovia_Province_Central_Poland.html (dostęp: 01.2021)
2. <https://elektrowniapiowosie.com/pl/>
3. <https://biobazar.org.pl/warszawa/>
4. <https://www.propertynews.pl/centra-handlowe/biobazar-wraca-do-fabryki-nordlina-na-10-lecie-powstania,88525.html>
5. <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,25976182,co-nam-uwaza-w-browarach-warszawskich-miejskie-place-woonerf.html>
6. <http://targniedzianny.pl>
7. <https://www.facebook.com/nocnymarket>
8. <https://oiuichef.pl/artykuly/241974,ostatni-weekend-nocnego-marketu-na-dworcu-warszawa-glowna>
9. <https://www.facebook.com/zarcienakolkach/>
10. <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,26151140,zarcie-nakolkach-2020-miloscny-strefoody-zaczynaja-sezon.html>
11. [https://warszawa.naszemiasto.pl/zarcie-na-kolkach-2020-warszawa-start-food-truckowego\(art/17-7561229](https://warszawa.naszemiasto.pl/zarcie-na-kolkach-2020-warszawa-start-food-truckowego(art/17-7561229)
12. <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,26140654,dania-kuchni-japonskiej-w-luksusowym-hotelu-roberta-de-niro.html>
13. <https://oiuichef.pl/artykuly/240504,der-elefant-z-nagroda-tripadvisor-travellers-choice-award-2020>
14. Badanie opinii odwiedzających Warszawę w 2020 r., Danea, 2020
15. Opracowanie własne na podstawie danych: Stołeczne Biuro Turystyki; Rocznik statystyczny Warszawy 2020, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2020
16. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/trwaj-prace-na-budowie-msn>
17. <https://culture.pl/pl/miejsce/muzeum-sztuki-nowoczesnej-w-warszawie>
18. <http://www.um.warszawa.pl/en/aktualnosci/10-urodziny-kopemika>
19. <https://www.kopemik.org.pl/wydarzenia/10-urodziny-kopemika>
20. <https://wyborcza.pl/7,75410,26058998,muranow-mam-we-krwi-pod-skora-powiekami-historia-warszawskiego-art/13-7573953>
21. <https://m514.pl/o-muzeum/>
22. <https://warszawa.naszemiasto.pl/muzeum-jana-pawla-ii-i-prymasa-wyszynskiego-w-warszawie-art/13-7573953>
23. <https://www.mnw.art.pl/plo-muzeum/galeria/sztuki-starozytniej/>
24. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/abakanowicz-w-parku-rze-na-br-dnie>
25. <https://www.bryla.pl/nowy-mural-na-stalowej-39-w-warszawie-nawiazuje-do-istniejacego-to-do-ok-1970-roku-targowiska>
26. <https://naprzede.waw.pl/bazar-pacheliskiego-i-domanskigo/>
27. <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,26261523,warszawskie-starowka-od-40-lat-jez-na-liscie-unesco-znalazla.html>
28. https://nid.pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/Miejsca_na_liscie/Liste_miejsc/miejsc.php?ID=158
29. <https://culture.pl/pl/artykuly/te-wille-jak-wojt-podaje-sa-w-stylu-swidermajer-przewodnik-po-zabytkach-otwocka>
30. <https://wyborcza.pl/7,155068,26002899,zaczelo-sie-od-zerwanego-wieziala-centrum-ortopedii-w-otwocku.html>
31. <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,26438012,muzeum-piluskiego-zakonczylo-budowe-swojej-wystawy-otwarcie.html>
32. <https://www.kampinoski-pn.gov.pl/aktualnosci/wydarzenia/905-nowa-siecza-turystyczna>
33. <https://parkofpoland.com/pl/>
34. <https://www.rp.pl/Biznes/2021/921288-Najwiekszy-park-wodny-w-Europie-Jest-za-dwa-otwarci-a-cienyl-betonu>
35. Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie

36. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie
37. PGE Narodowy
38. Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum
39. Miejski Ogród Zoologiczny w Warszawie
40. Centrum Nauki Kopernik
41. Pałac Kultury i Nauki w Warszawie
42. Muzeum Powstania Warszawskiego
43. Muzeum Narodowe w Warszawie
44. Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN
45. Rocznik statystyczny Warszawy 2020, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2020
46. Urząd m.st. Warszawy
47. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/podsumowanie-2020-w-wydarzeniach-kulturalnych-organizowanych-dla-warszawiak-w-przez-sto-lata>
48. Warszawska Wisła oczami jej użytkowników, Urząd m.st. Warszawy, 2019
49. <http://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/pawilon-edukacyjny-kamie-otwarty>
50. <https://www.um.warszawa.pl/aktualnosci/podsumowanie-2020-dzielnica-wisla>

Rozdział 4:

1. Turystyka w Warszawie. Raport 2019, Stołeczne Biuro Turystyki, 2020
2. Opracowanie własne na podstawie „Szacunek przyjazdowego ruchu turystycznego do Warszawy w 2020 roku”, Dziedzic E., 2021
3. Szacunek przyjazdowego ruchu turystycznego do Warszawy w 2020 roku, Dziedzic E., 2021
4. Badanie opinii odwiedzających Warszawę w 2020 r., Danae, 2020
5. Opracowanie własne na podstawie „Raport z badania opinii turystów odwiedzających Warszawę w 2019 roku”, Danae, 2020
6. Opracowanie własne na podstawie „Badanie opinii odwiedzających Warszawę w 2020 r.”, Danae, 2020
7. Stołeczne Biuro Turystyki

Rozdział 5:

1. Analiza ruchu turystycznego w Warszawie w latach 2018-2020, Mastercard, 2021
2. Oszacowanie wpływu turystyki na gospodarkę Warszawy oraz ościennych podregionów: warszawskiego wschodniego i warszawskiego zachodniego, Stowarzyszenie na Rzecz Badań. Rozwoju i Promocji Turystyki, 2021

Rozdział 6:

1. Warszawska Organizacja Turystyczna – Warsaw Convention Bureau
2. Turystyka w m.st. Warszawie w 2020 r., Urząd Statystyczny w Warszawie, 2021
3. Wykorzystanie turystycznych obiektów nodegowych w województwie małopolskim w 2020 r., Urząd Statystyczny w Krakowie, 2021
4. <http://www.globalexpo.pl>
5. Warsaw Meetings Guide 2020, Warszawska Organizacja Turystyczna – Warsaw Convention Bureau, 2020
6. Kondycja warszawskiej branży turystycznej i MICE oraz stopień wykorzystania dostępnej pomocy rządowej, Warszawska Organizacja Turystyczna, 2021
7. ICCA Annual Statistics Study 2020, International Congress and Convention Association, 2021
8. <https://www.iccaworld.org/newsarchives/archivedetails.cfm?id=3048171>
9. The Impact of Coronavirus on Europe's Convention Sector 2021. Summary by the Strategic Alliance of the National Convention Bureaux of Europe from a report by Tourism Economics, The Strategic Alliance of the National Convention Bureaux of Europe, 2021
10. Warszawska Organizacja Turystyczna – Warsaw Convention Bureau za: <https://www.mckinsey.com/industries/travel-logistics-and-infrastructure/our-insights/for-corporate-travel-a-long-recovery-ahead/#:~:text=Coronavirus%20Poll,Results,Global%20Business,Travel%20Association,2020>

Rozdział 7:

1. Raport z badania ilościowego na temat wizerunku Warszawy wśród mieszkańców wybranych krajów europejskich, ARC Rynek i Opinia, 2019
2. Raport z badania ilościowego na temat wizerunku Warszawy wśród mieszkańców największych miast Chin, Japonii, USA oraz Izraela, ARC Rynek i Opinia, 2018
3. Wizerunek i odwiedzanie Warszawy przez mieszkańców Polski w 2019 r. Raport z badania, Urząd m.st. Warszawy, 2020
4. Badanie opinii odwiedzających Warszawę w 2020 r., Danae, 2020
5. Opracowanie własne na podstawie „Badania opinii turystów odwiedzających Warszawę w 2019 roku”, Danae, 2020
6. Sąsiedztwo z historią i łose: spożycia przez granice. Barometr Polska-Niemcy 2020, Instytut Spaw Publicznych, Germanische Polen-Institut, Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, 2020
7. <https://www.ipso.com/en/2020-anholt-ipso-city-brand-index>
8. <https://www.theguardian.com/travel/2020/feb/08/10-of-the-coolest-neighbourhoods-in-europe-paris-berlin-rome>

Autorzy zdjęć:

Miasto stołeczne Warszawa z wyjątkiem str. 33 - R.Motyl, m.st. Warszawa oraz
str. 38 - Warszawska Organizacja Turystyczna

STOŁECZNE BIURO TURYSTYKI
pl. Defilad 1, 00-901 Warszawa
Pałac Kultury i Nauki, p. X
sekretariat@go2warsaw.pl
www.go2warsaw.pl